

MEGJELEN MINDEN VASÁRNP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... > 10.—

Negyedévre ... > 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és Kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Rökk Szilárd-utca 18. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza

—☉ Budapest, április hó 2. ☉—

Április elsejével kezdődött az új évnegyed.

Azon tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése márczius végével lejárt, tisztelettel kérjük, hogy előfizetéseiket hova előbb megújítani sziveskedjenek.

Előfizetési feltételek: Egész évre 20 kor. Félévre 10 kor. Negyedévre 5 kor. Mutatványszámok ingyen.

A HÉT kiadóhivatala,

VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 18. szám.

Krónika.

Glosszák a hétről.

— márcz. 31.

Lehet, sőt nagyon valószínű, hogy mire *A Hét* az olvasó kezébe kerül, már ki van nevezve a koalíziós kormány miniszterelnöke. Azt is mondhatnám: *bizonyosan*, de az ilyen határozott kifejezés nem illik a mai politikai stílus szótárába, amikor éppen csak a negativumokat hangsúlyozzák határozottan. A politikusok, akik még ma is harczián csörgetik fegyvereiket, már tudják, hogy béke lesz, az intranzigensek pedig, akik ma is az utolsó betűig ragaszkodnak az eredeti követelésekhez, már hozzá is járultak a módosult alkuhoz, melynek alapján Andrassy vállalja a kabinetalakítást. Történik pedig ez a szemfényvesztés éppen jóhiszemű célzattal, azért, hogy itt-ott valamelyik koalíziós intrikusnak ne legyen formális oka az akadékoskodáshoz. A fait accompli hatalmas tényező és a politikusok között az a kedvelt fogás, hogy suba alatt megakadályozzák azt, ami nekik nem kedves, de ha nem tudták megakadályozni, akkor nem csinálnak belőle kázust. Ezért olvashatja a nyájas olvasó változatlan kiméletlenséggel megirtan a koalíziós sajtó cikkeit Bécs és a király ellen, noha minden redakcióban már tudva van, hogy ezek a cikkek voltaképpen már antikvált jószágok.

A jövő héten tehát lesz kormány és lesz koalíziós program, melyhez a király hozzájárult. Elég különös, hogy ezt boldogságul kell köszönteni, még furcsább, hogy ez a boldogság is csak mondvacsinált. Mert az új kormány maga sem hisz a maga állandóságában, s akik támogatják, kétkedve néztek oldal, vajjon a szomszédja is támogatja-e? Az igazi nehéz föladat, mely nemzeti misszióknak beválik, csak most kezdődik. Az új többségnek van kormánya, de az új kormánynak nincs többsége abban az értelemben, hogy nagyobb lélegzetű politikai koncepcziókat erre a

többségre építhetne. Amíg a királylyal tárgyaltak, addig egységesek voltak, de az igazi fontosság abban van, hogy egymást is komolyan és igazán megértsek, s befelé is az az egységes faktor legyenek, amilyenül a koronával szemben magukat mutatták. S kell, hogy megszűnjék a bénító elfogultság, melylyel mint új emberek az ügyekhez nyulnak, s egyben megszűnjék a pártbeli animozitás, mely a régi megszokottságnál fogva mindenben gyöngeséget és inkonzekvenziát lát, amit huszonnégy óra alatt nem fujnak föl. Az ellenzéknek gouvernementális járatlansága óriási módon növelheti a kezdet nehézségeit, ha törekvésük csak arra nehéz, hogy takargassák a kezdet nehézségeit. Ma például már azt is olvasom valahol, hogy hamarosan újabb tisztviselői fizetésjavítást terveznek, hogy a tisztviselőket a jövő választások számára is biztosítsák maguknak. Ez kortespolitika a szociális politika nevében, de magában véve roppant naiv és tehetetlen gondolat, mert egy nagy pénzügyi kérdést nem lehet csak úgy politikai okokból elhatározni; előbb bent kell ülni a pénzügyminisztériumban aztán sokat kell kalkulálni, mérlegelni, s meg kell állapítani, van-e rá mód, mielőtt az ember még csak kilátásba is helyezi az ilyen kecsgető tervet. S féltő, hogy sok ilyen mohó ötlet nehezíti majd így az új kormány dolgát, míg végre valahára arra a megismerésre jutnak, hogy az eddigi kormányok sem voltak olyan érzéketlenek az ország bajai iránt, csak hamarabb tudták, mi lehetséges, mi nem.

Politikailag azonban ez a vágy a mindennek más-képen csinálására azért veszedelmes, mert sok anyagot ad az egymástól független koalíziós pártok összekülömbözésére. Az ilyen koalíciónak ugyanis az a baja, hogy számait nem lehet majorizálni. A tíz tagu újpárt szakasztott akkora ur, mint a százötven főnyi függetlenségi párt s ha Bánffy valamire nemet mond, az éppoly súlyos votumegység, mint a Kossuth Ferenczé. Ezért kívánatos, hogy a bölcsesség, mérsékletesség és óvatos körültekintés jogaiba lépjen, mert, ha vannak, akik a koalíció szerencsésjét szerencsétlenségnek tekintik, nincs egy sem a komoly politikusok között, aki a koalíció bomlását nem tudná a legnagyobb szerencsétlenségnek.

Ha csak némi politikai elfogulatlansággal és személyek helyett a dolgok nézésével állapítanak meg a politikusok nézeteiket, úgy a koalíziós kabinet elismerésével és a szabadelvű pártnak szerdai határozata alapján ellenzékbe menésével szerencsésen meg volnának teremtve a normális parlamenti váltógazdaság előfeltételei: ezek között

a legfontosabb, hogy a szemben álló programok ne legyenek ellentétesek, mert ebben az esetben minden irányváltás egyszersmind egy sikeres fölforgatást jelent s a győztesnek továbbépítés helyett tabula rasa-t kell csinálnia. Gyakori változás esetén pedig az ország ki nem bontakozhatna a folytonos kezdésekből és abbahagyásokból. Ez volt az oka, hogy valóban az ország érdeke a szabadelvű párt állandó kormányához fűződött, mert ezzel szemben mindig az ellentétes függetlenségi politika állott.

Most azonban a szabadelvű párt határozata és a koalíciónak a merev függetlenségi politikáról letérése következtében a politikai feladatoknak bizonyos közössége állott elő s csak a módban és tempóban különböznek a szemben álló irányok. Ha tehát változás áll elő, nem kell fölborítani mindazt, mit a koalíció teremtett, csak másképp és más eszközökkel, más tempóban lehet tovább kiépitni. Ha ebből a szempontból itélnék meg a szabadelvű párt határozatát, dehogy is találnák ellenzéki politikának, együgyűnek és mesterkéltnek, hanem az ország érdekében bölcsnek és szerencsésnek. Ami abban az állásponthoz együgyűségnek látszik, az voltaképpen ráczáfol a másik vádra, mely lesbenállásra és hatalmi kapaszkodásra vonatkozik. A szabadelvű párt ugyanis csak többsége visszahozása útján szerezheti vissza a hatalmat. Ahhoz pedig gyújtó jelszavak és népszerűsége számító radikális eszmék kellenek. Mikor tehát a szabadelvűpárt ezekről lemond, mérsékelten, szinte hűvösen berendezkedik az ellenőrzés hivatására, voltaképpen hatalmi aspirációit gyöngíti, még pedig tudatosan. Hazafiasan teszi ezt az ország szempontjából, mert ma igazán nem volna kívánatos az újabb rendszerváltás, másrészt a maga pártszempontjából is előrelátóan cselekszik, mert a szabadelvű pártnak igazán szüksége van a huzamosabb ideig tartó ellenzéki iskolára, hogy tetteleg felfrissüljön s hatalmi önzés látszatától megtisztulva, újból népszerűsége tegyen szert.

*

A jövő hét folyamán Tisza István megszűnik miniszterelnök lenni s ezzel lezárul egy időre egyike a legérdekesebb és legimpozánsabb politikai karriereknek. Bármilyen gyűlöletes legyen is ellenfeleinek véleménye róla s bármennyi hibáztatni valót találnak is rajta barátai és akik a szabadelvű párt bukásáért őt és politikáját okolják s bármennyi kudarcot vallott is egyes kísérleteivel, vég eredményben a fejlemények is igazat adnak neki, mert igaza volt, hogy a magyar politikának eredendő baja az obstrukció s hiábavaló minden vele való egyezkedés, mert normális, tiszta politikát a kisebbségi uralom mellett lehetetlen csinálni. A kisebbség erőszakos letörésével kudarcot vallott ugyan, de a parlamenti normális rend mégis csak helyreállt, mert a szabadelvű párt nem fog obstruálni, s a házszabály revízióját a koalíciós többség is meg fogja csinálni. Hogy az eredmény nem győzelmet, hanem egyszersmind döntő vereséget is szerzett számára, az ezt a nagykaliberű embert nem sujthatja le, aki azzal a tudattal ment bele az akcióba, hogy annak okvetetlenül áldozata

lesz. Impozáns volt mindig pogány személytelenségével és nyers, férfias őszinteségével és impozáns marad csalódásában, mert abban csalódott, hogy nagy czélokra kicsinyes eszközök nélkül is lehet elérni. És nagy volt a tévedése, hogy a nemzet sokasága a formátlan, vagy éppen az antipátikus formájú igazságokat is megismeri és vallja. Az igazság mellé mindig bizonyos csalafinta spekuláció az érzésekre és aspirációkra is szükséges, az érzések és aspirációk azonban a koalíció politikáját színezték. Visszalépése is, ahogy a koalíciónak igazgatja az útját, imponálni tud minden igazságos embernek s az igazságos emberek abban az arányban szaporodnak, ahogy a föl-kavart állapotok lehiggadnak s a politika, mely eddig minden volt, a mindennapos életnek csak egyik megszokott elemévé válik.

—x.

Reméltem egykor . . .

Reméltem egykor, hogy majd fölidézem
Bübájos dallal a tündérvilágot
S dicsőség ormán élünk, büszke bércezen,
Tündérhad épít nekünk palotát ott . . .
Oly magasan, hogy föl nem ér odáig
A gondok könnyel terhes fellege,
Örökké tiszta égről úgy sugárzik
Narfény, csillagfény az üdvökre le.

Az még az első nagy álmok korában
S az első kicsi gondok idején volt . . .
Azóta — nos, nem áltat oly csodásan
Tündérországgal délibábos égbolt.
Sorsunk a föld! Szívünkön száz seb ütve . . .
Ám egymás csókján gyógyul mind e seb.
Világunk egymás boldogsága, üdve —
Óh minden tündérhonnál fényesebb!

Erős karral úgy vívom én tusámat:
Óh sohse tudd, ott künn mily zord az élet!
Lelkem maga is elfelejti nálad;
S nagy álmaimat is még szárnyra készted.
Óh nem bírják azt lenyügözni gondok
S kis fészünkéből ha harczom elragad,
Gyerkőczeinkkel úgy vársz rám te boldog,
E sors betölti minden vágyadat.

Oly szent frigygyé forrt a sorsod s a sorsom:
Üdv küzdenünk az élet viharával . . .
Mindegy nekünk már, ha völgyben, ha ormon,
Dalom bárhonnán is csak égbe szárnyal.
S ha ragyog, ha nem ragyog ránk dicsőség,
Szívünknek egy! Az maga csupa fény . . .
Mintha most is, két gyerkőcz, kergetőznék
Tündérországnak fényes mezején.

Telekes Béla.

A kutyák.

Irta: CHOLNOKY VIKTOR.

I.

Lőkös, a molnár, ott állt a Tüzes malom előtt és elbámult a hegyek felé, mintha még sohasem látta volna őket. A Tüzes malomnak tulajdonképpen »Tüzes malom« lett volna a neve, mert hogy az volt a Séd mentén a tizedik malma a veszprémi káptalannak, de amikor egyszer belécsapott az Isten haragja és kigyújtotta, akkor a nép átfordította a nevét a számról a veszedelemre.

Ahogy ott állt most Lőkös a malom előtt, eszébe jutott sok mással együtt ez a névcseré is annak a kapcsán, hogy folyton az Olivér ur járt a fejében. Olivér ur volt az, akinek az átka rászabadította a káptalan malmára az égi tüzet s Olivér ur ma nagyon aktuális volt Lőkös előtt, mert kiterítve feküdt a rátóti kisvár lovagtermében.

Sehogy sem akart ez a dölog fejébe menni Lőkösnek. Akárhogy megdörzsölte is a szemét, amott napnyugta iránt ott állt régi nyugalmával a Papod hegye, melléje a szokott rendben sorakozott az Ámos-tető, amellet meg, sörtés erdőhaját szinte a hóna alá dugva szomszédjának, csak úgy mint rendesen gubbasztott a Hajma-tető. Lehetetlen az, hogy Olivér ur meghalt, hiszen még a hegyek sem mozdultak ki a fekvésükből. Vagy hogy még nem tudták volna?

Elnézett Lőkös egészen nyugotnak. Ott a csatári hegy alatt, lenyúlva a Taborállástól egészen a Cserhátig, Jutas herczeg földje fölött szürkén, mint a buczkás földre terített szűr, hevert a város, Veszprém. Tulipános hímet csak a vár varrt rá, a két templomával, meg a kanonokok tarkára festett, apró házaival. Ott sem mozdult semmi, szinte látszott, hogy még az egész káptalan alszik, pedig a kanonokok már csak tudnak. — és akkor ugyancsak talpon volnának — hogy az éjjel meghalt Olivér ur. Nem lehet az, hogy a világ csak akkor dőljön össze, amikor mi magunk meghalunk: ha nem is az egészében, de valami részében csak még kell mozdulni akkor is, amikor olyan nagy ur hunyja le a szemét, mint a rátódi Olivér lovag. Vagy a magunk halálával sem dől össze? Lőkös borzadva gondolt arra, hogy eljön a nap, amikor neki is leesik az álla s azért a Séd habja csak úgy szalad tovább, mint addig, a malom pitléje nem hagyja egy percze sem abba a kotyogást, de még csak egy pimpimparé sárga szirma sem fordítja el tekintetét az ég felől a földre, amelybe pedig őt, a kádártai molnárt eresztik alá.

A felesége zavarta ki a révedezéséből, annak a hangja kapatta újra észbe, amint bent a pitvarban magyarázta Gyármánnak, a legénynek:

— Ha le nem felelt volna a kengyeléről a szíjj, hogy meg kellett állania, most sem tudnánk. Akkor is, mig kapkodó kézzel kötözte a szerszámát, csak úgy hebegve beszélt: ... meghalt Olivér ur ... vágat Vasba, hogy a Gyuláfiaknak hirt vigyen. Harmadnapra azok megtudhatják, egy hét múlva itt lehetnek ... A Lórántfiak úgy sem jöhetnek, mire már a káptalan ... Hej, letört a hársfa legderekbabb ága!

Gyármán csak valami értetlen makogással felelt az asszonya töredezett, összefüggéstelen szavaira, az meg folytatta azzal az el-nem-fogódottsággal, amire csak asszony képes. Mert az asszony csak ijedni tud, de a megdöbbenés távol van a lelkétől; a félés a tudománya, de rémületet, elborzadást nem ismer, mert ahhoz a lélek erőssége kell. A füzfa csak hajladoz a szélről, amitől a tölgyfa megremeget.

Azonkívül: az asszony jobban is tud pártoskodni mint a férfi és Koléta asszony, a molnár felesége, sokkal

sz szenvedélyesebben volt a Laádok pártján mint az ura, aki néha olyanformát is gondolt, hogy a Rátoldoknak is lehet igaza.

— Letört a hársfa legderekbabb ága! Akár meg is fordíthatnák a hársleveles czimerüket. Mert, hogy Olivér ur behunyta a szemét, bizony sem a Gyuláfiak, sem a Dezső fiai ide nem érnek akkorra, amikor a káptalan visszaveszi tőlük a földjét.

Gyármán megint makogott valamit, amit Lőkös nem értett meg.

— A Lórántfiak? Hiszen azok valahol a kisebbik király országában laknak! De még a Fejesek sem az Alföldről, vagy a Putnokiak, akik már el is szakították magukat a rokonságtól. Meg lehet fordítani a hársleveles czimert, mondom én!

Lőkös végigsimitotta ottkűnn a malom előtt a halántékát és befelé fordult — a felesége nyelvelése meggyőzte őt arról, amit nem hitt el a hegyeknek s nem hitt el a városnak, hogy Olivér ur csakugyan meghalt.

Bent a pitvarban még égett a világ, pedig künn már világos volt. A Hajmatető sörtéit szinte meg lehetett olvasni, amint beleszurtek a kéklő levegőégbé.

Lőkös megállt még egy pillanatra a küszöbön, aztán elnézett megint egyet Rátót felé. Nem mozdult még semmi, de egyszerre hang törte össze a reggel csendjét. Ha nem ismerte volna ugy ezt a hangot, elsőben azt hitte volna, hogy valahol messze, tán Palotán, harang szól. Olyan érczes, olyan a távolságtól döngővé vált hang volt az. De Lőkös ismerte: a rátóti kutyák ugattak, az Olivér ur híres hun-kutyái.

II.

A lovagterem közepén, hirtelen összetakolt ravatalon, feküdt a legnagyobb és leggőgösebb Rátold: Olivér. Hogy a halála is megmutassa a születését, fejtől a nyugvóhelyéhez oda volt téve az Olifant, az elefánt agyarából faragott nagy kürt, amelybe Roncevaux-nál haldokolva fujt bele a Rátoldok őse, a nagy Roland lovag, a legendás hős. Utódai Apulián keresztül verekedték magukat ide Magyarországra, amely az első Árpádok idejében csak úgy szivta magába az idegen lovagokat. Akkor hozták ide Németországból Hunt és Pázmán a kutyafejes czimerüket, Gút és Kelád pajzsukon a farkasfogot, itt találkozott össze a francia Cornides Vilmos karddal átszurtt sisakja a szláv Bogomérek kürtjével s a Divékek medvéjével. S akkor, Kálmán király idejében, szakadt ide a Roland nagy hársfájáról is egy levél, Rátold lovag, hogy egy sorban harcoljon az Abákkal, Borsodokkal, Szemerékkal, Oszulokkal s a többi Árpáddal jött nemzetséggel.

Össze is testvéresültek mind s alig két évszázad alatt egészen magyarrá lettek. A Rátoldok a legelső közt s ők tanulták el legjobban új véreiktől a magyar ember legöröklőbb sajátságát, legbensőbb természetét, az összeférhetetlenséget, a visszavonást, a testvérrel való civakodást.

Alig hogy Kálmán királytól megkapták donációba a Bakony alján azt a földet, amely szomszédos volt a veszprémi püspök meg a káptalan birtokaival, rögtön hajba kaptak a szomszédokkal. Pörpatvar, erőszakoskodás, hatalmaskodás mindennapossá vált s annál elkeseredettebbé, mert abban az időben a papok is más fából voltak faragva mint mostanában.

Mivel azonban akármilyen kemény is a fa, az aczéllal csak még sem veheti fel, azért a sok birtokháboruságban mindig a Rátoldok maradtak fölül s a papok nem tudták visszarángatni tőlük azokat a földeket, amiket Lóránt lovag, az Olivér öregapja rántott ki a lábuk alól. III. Béla király idejében. Leusták és Kakas, a Lóránt fiai is keményen fogták a prédát, a papok moczanni sem mertek ellenük

egész addig, amíg épen olyan keményfejű ember nem került az élükre, mint maguk a Rátoldok.

Kakas átvándorolt akkor már Borsodba, Leusták előregedett s a fia, Olivér volt az ur a rátóti birtokon, amikor a király Vazulnak, a csanádi püspöknek adta oda a veszprémi egyházmegyét is. A Laád nemzetségéből való Vazul aztán hamar megmutatta, hogy kicsoda. Azon kezdte, hogy nem is Vazulnak hívatta magát; háromszáz esztendővel a nemzetsége megalapítójának, Vérbulcsunak a halála után még mindig kötötte magát az ősi pogány névhez: Bulcsu püspöknek ismerték széles Magyarországon s ha a Rómából érkező latin írások következtetésén »Basilus«-nak irták is a nevét, ő még következetesebben »Bulcha«-nak írta magát alá a válaszaiban. Pogány, kemény ember volt, abból a fajtából, amely Koppány óta mind máig megvan Somogyban, Zalában, Veszprémben, Túladunának ebben a hármasszívében.

Hogy milyen ölekapások, milyen marakodások támadtak csakhamar az ő várnépe meg az Olivér hadai között, azt nyögve beszélte az egész vármegye jobbágysága — mert akkor is a paraszt itta meg a levét, ha az urak verekedtek.

A káptalanba is egészen új életet öntött az új egyházfő. Bezzeg mertek most már mukkanni a papok: mire az öreg Leusták behunyta a szemét s Olivér, elég fiatalon, magára maradt, eltűnedezett az összeharácsolt birtok nagy része, a rátóti kisvár tornyából könnyen végig lehetett látni a földeket, amiket még meghagytak a papok.

Olivér, ahogy nekiöregedett, kezdett mind mogorvábbá, mind keserűbbé válni. Eleinte össze-össze szedte a lovasait s hol itt, hol amott ütött rajta a püspök meg a káptalan jobbágyain, de hogy mindig visszaveték, kezdte abbahagyni ezt a módot s nagyobb, ijesztebb, pokolibb terveken törte a fejét. Egészen megkeseredett a lelke, az itálnak is erősen odaadta magát, kegyetlenné, indulatosná vált. Ráeszmélt lassankint, hogy nem is a föld kell már neki, hanem csak a bosszu. A föld utána, az agglegény után, ugyis csak távoli rokonoké lenne, de a bosszu, az egészen az övé magáé volt. Lassankint még a papok ellen való harag is kiszállt a szívéből, minden düh, minden indulat kezdett benne csak egy emberre irányulni: a Bulcsu püspökre. De azon egészen ki akarta hűteni a bosszuját, amely olyan izzó volt benne, hogy még a haját sem engedte megőszülni; a hatvan esztendő vén dalia haja még mindig olyan szőgbarna volt, mint harmincz esztendő korában.

Annál fehérebb volt akkor már Bulcsu püspök. Hófehér haja összefolyt fehér szakállával, hajdan daczos kék szeméből is kilopta az idő a lobogást.

És erre az ősz hajra, erre a fehér szakállra agyarkodott legjobban az a másik, barna fejű aggastyán. Megmegrázta a füle fölött hosszú fürtökbe font szőgszin haját s összecsikoritotta a fogát. Zavarodott volt már akkor, sokszor napokra bezárkózva tombolt fel-alá a kisvár alacsony bolthajtásai alatt, sokszor meg éjszakákon át elült magános tivornyában a nagy tölgyfa asztalánál, fertályos kupa mellett.

Egyik ilyen zavarodott órájában történt, hogy ajándékot kapott a zalai vadásztól, Vigándtól. Két hatalmas nagy, hosszuszőrű, lompos kutyát, ivadékait azoknak a vad hun-kutyáknak, amelyek Attila táborában hajdan csaknem egészen maguk végezték az őrszolgalatot. Lent a Tapolca völgyében még ma is el van szaporodva a fajtájuk, s ma is csak olyanok, mint ezer évvel ezelőtt voltak. Ha nyugodtan állnak, szinte nevetséges a pofájuk, amelyből csak az orrukat láttatja az összesodródott, zsinórvégéhez hasonlatos csimbókokban alácsüggő szőrük. Eltűnik alatta a szemük is, hiszen nincs is szükségük

szemre, elvezeti őket az orruk mindenfelé. Hanem mikor aztán mérges mordulásra csinálnak rést a szájukból, akkor egyszerre vége a tréfás pofának: a hiéna fenekedése, az oktalan barom bárgyu egyformaságu életjelensége ahhoz az intelligens, tudatos és átértett gonoszszághoz képest, ami ilyenkor egyszerre megderíti szőrpamacs pofájukat. A szemük is elővillanik a zsinórárnnyék mögül, — nem nézni, csak fenyegetni. És nem ugatnak, csak halk, a dobütés hangjához hasonlatos vakkanást hallatnak. Látszik, hogy multjuk, iskolájuk és tradíciójuk van: ezek a kutyák katonanemzedék. S aki ellenség a dobjuk szavát meghallja, már a földön is van, átharapott torokkal, némán, éppen olyan némán, mint amilyen hangtalanul áll teteme mellett a hun-kutya.

Ezekből a szörnyü, néma fenevadakból vitt ajándékba kettőt Vigánd az urának. S mintha a hosszú egyfajúság vérpangása által gonosztévővé degenrálódott ebek valami rokonságot éreztek volna az Olivér ur elborult, háborodott lelkével, — megbarátkoztak hamar vele. Előelővillanó szemük tüze pedig pokoli lángot gyújtott meg a gazdájuk agyában. Napokat, éjszakákat töltött velük s beszélt nekik fojtott suttogással, maga sem értve hogy mit mond:

— Ti... ti fogtok segíteni!... A szakállát, azt, azt... a torkát... hogy a megalvó vér fesse vissza barnára, — s öntudatlanul simította végig a saját fejét, amelyen olyan idegen, olyan nagyon borzalmas volt a sötét fűrt.

Aztán néha lóra ült s hosszú pórásra fűzve maga mellé a két kutyát, elbarangolt velük a Bakony rengetegében. A hegy oldalán, ahogy ki-kibukkantak tisztásabbra, megállt s ököllel mutogatta nekik az oda látszó várost, a várat, amelynek apró kanonok-házai közül gömbölyű háttal emelkedett kissé fölebb a püspöki székház:

— A torkát... — dadogta — oda... oda jöttök velem... lehuzzuk a vár oldalán... a torkát...

S az a mágikus düh, amely folyton ott vibrált minden idegszálában, csodát csinált. A kutyák, ezek a mogorva némák, megtanultak beszélni. Az öröm megoldotta a nyelvüket, amelyet őseik hallgatása mozdulatlaná tett. Estéknél, amikor a gazdájuk ott hagyta őket, kínos szüköléssel nyihogtak, hajnalban pedig, amikor várták, hogy jön már Olivér, elkezdtek hangosan ugatni. S a hangjuk olyan volt mint a harang; nem csaholás, csak csahintás, de tele érczcel és mégis félszeg, mint mikor tűzre verik félre a harangot. Rátót vidékét hajnalonta messzire felverte ez a vészhang.

Olivér meg, amikor estéknél elvált az ebektől, sietett fel a kisvár legkomorabb szobájába, ahol legalacsonyabb volt a bolthajtás s legsűrűbbre verődött össze a falba vert vasgyűrűkbe tűzött fáklyák füstje. Ott ült fél éjszakán keresztül s ahogy a fertályos kupából fogyott a bor, mindjobban kezdte látni, hogy hogyan tépik szét a kutyái Bulcsu püspököt. Hallotta a dobhangú buffogásukat, látta, hogy mered fel a szőrük, hallotta a hörgést: s nagyot kaczagott, mikor a püspök hördülés nélkül, elforduló szemmel, a levégőbe belekarmoló ujjakkal zuhant alá a földre. Felugrott a helyéről, úgy nézte a fáklyafüstben eléje rajzolódo jelenetet s lehajolt a holttest fölé, csikorgó foggal...

Egyszer aztán a dühtől úgy elfogyott a lélegzete, indulatában olyan hevesen hajolt előre, hogy arccal odabukott a boltíves szoba pallójára. Ott is maradt.

Hajnalra sebtében kiterítették s hogy a halála is megmutassa a születését, fejtől a nyugovóhelyéhez odattették az Olifantot, az elefánt agyarából való nagy-kürtöt, amelybe Roncevaux-nál haldokolva fujt bele a nagy Roland lovag; a legendás hős, a Rátoldok őse...

III.

... A kutyának van egy irtózatossága, amelyben csak három más teremtet lényenel osztozkodik: a kakással, a lóval és az emberrel. Meglátja a kísértetet. Fölötte van a három másik társának abban, hogy a halált is meglátja. De a halál láttára megrémül és hosszan tutolva megáll a helyén, vagy pedig beteg nyüszítéssel huzódik valahova menedék alá, a kísértettől pedig nem fél. A halál meglátásában meg a kísértettől való félelmetlenségében is egyedülálló. Mert a kakas, ha kísértetet lát, megdermed és leesik az ülőjéről, mint a darab kő, a ló meg szoborrá dermed, de olyan szoborrá, amelynek minden izomszála remeg ...

Lőkös, a molnár, arra ébredt, hogy hajnal van. Álmosan rugott kettőt-hármat, hogy kiegyenesedjék a lábászára, amelyet már megzsugorított kissé az a sok bor, amit tegnap délután juttattak neki az Olivér ur torából Kádártára is átvetődő kapatos csatlósok. Kilencz óra is elmúlt, mire ágyba keveredett, nem csuda hát, hogy olyan nehéz a teste.

Nem is hinné el, hogy hajnal van, ha nem hallaná a biztos jelét: odaát Rátóton ugatnak a hun-kutyák. Nagyon elgyalázhatta a bor, hogy ilyen keservesen tud feltápáskodni.

Azonban felkelni mégis csak kell. Lőkös felhuzta a csizmáját, fejébe nyomta a báránybőr süveget, kitörülte a szeméből az álmod, mi egymást és ezzel fel volt öltözködve. Ment az ajtó felé, kilépett a pitvarba, aztán meghúzta a madzagot a szabadba nyíló ajtón is. A nehéz tölgyfaajtó magától befelé fordult a sarkán, s amint kinyílt, Lőkös majd a maga száján keresztül esett ki a bámulatól. Künn olyan sötét volt, akár ha hordóba nézett volna az ember.

Már-már visszafordult, azzal, hogy bizonyosan csak álmodott, amikor megint megszólalt a rátóti hajnal hangja: a kisvár felől felhangzott a kutyacsaholás. Lőkös megdörgölte a szemét, belebámult a szürke levegőbe, aztán fejcsóválva gondolt arra, hogy vénségére mégis illetlenül leitta magát, hogy már a hajnalt sem látja.

Az eget nézte, akkor aztán egyszerre a fejéhez kapott. A Gönczöl-szekere épen éjfélre állt, a Botos-csillag, meg a szomorú Fiastyuk még ott bandukoltak az ég sarkán. Nyár delén is, ahogy most volt, csak éjfélig virrasztanak ezek a csillagzatok. Éjfél volna?

Éjfél volt. És amint a Lőkös révedező, mámoros szeme az égről visszafordult a földnek, ott is egyszerre csillagot látott. De nem olyan vérvörös színűt, mint a Hadisten csillagáé, nem is olyan nyugalmasan fehérsárgát, mint az Esthajnali csillag, hanem valami kékesen-zöld lobogásut — nyughatatlan fényüt, amelynek a magjából mintha szerteszakadó párák foszlottak volna el a levegőbe. Rámeredt a szeme, de egyszerre megint a fülének is jutott mire figyelni: onnan, épen onnan, ahol az a kék láng lobogott, közelgő erővel tépte meg a levegőt az ebsaholás.

Az este ivott sok bor volt-e az oka, vagy valami más — de Lőkösnek egészen megmeredett a térde. Szeretett volna visszafutni, be a malomba, szeretete volna legalább a szemét lehunyni, mind hiába, ólomná vált. A malomkövek kilopózkodtak az őrlőből s gyűrűnek üttek rá a lábára, nyákára ... Ott kellett maradnia a malom előtt, hogy legyen, aki tanúságot tesz majd, hogy legyen, aki lát ...

Rátót felől, a hegy lankáján mind jobban közelgett a zöldes-kék fényrongy, mind hangosabb lett a kutyaugatás. Egyszerre a láng — nem is láng volt az, csak valami párás lobogás — kezdett emberi alakot ölteni. Meglátszott elsőben a széles válla, aztán a siető lába s

végre kibontakozott a lángporból az arcza is. Olivér volt. De más Olivér mint az e földről való. Az életében barnából biborba átjáró arcza szürke volt most és sárga, mint az alig kialudt hamu, a testét vért helyett egyetlen lepel fogta körül, a szemfedő s a haja, a szögszínű haja, fehér volt, hófehér. A halott jött onnan Rátót felől. A nyomában meg a két kutya. Ugrálva, a levegőbe kapkodva, hangosan ugatva a két néma dög, akiknek az elnémuló gazdájuk kezdte visszaadni a hangját, most pedig, hogy egészen elnémult, teli hangra kapatta őket.

Ott lent voltak már, a Séd partján, nem is egészen kőhajításnyira Lőkössel szemben. Ott volt a vége a rátóti uradalomnak, ott kezdődött el a püspöki föld.

S ott a kutyák egyszerre meglapultak, a hangjuk hirtelen elakadt. Lőkös molnár csak úgy éber ájulásban látta, hogy Olivér, a kísértet, hirtelen visszafordul feléjük s kinyitja a száját, mintha mondana valamit. De szó helyett a dühe nem talált más utat a levegőbe, csak kék lángfüstöt, amely dőlt a száján, az orrán, még a sziporkázó szemén keresztül is.

Ledobta magáról a szemfedőt ... A husa, amely már rothadni kezdett, foszforosan csillogott ... Intett a kutyáknak ... hiába. Azok csak lapultak ott a Séd mocsárának a kövér fűvében. Dobbantott a lábával. Felemelte a kezét olyan fenyegető mozdulatra, amelytől még az ég is feketébb lett ... Mindegy az a kutyának, az nem fél a kísértettől.

A véres tajték, amit Korlát, az apród, akkor törült le az ura ajkáról, amikor halva találták a bolthajtásos szoba pallóján, most megint kiült a kísértet szájára. Megremegett az egész mivolta, amint megint visszazétt a kutyákra s amint így remegett, olyan volt, mint a földből előtörő kénköves gőzoszlop, amit megráz az a tudat, hogy még most ... még most ... még most sem lehet!

Még egyet rázkódott — oh, ha nem adta volna oda a hangját a kutyáknak, milyent ordított volna most! — Visszanézett a két lapuló ebre, aztán felemelte mind a két kezét, körömrre facsarította az ujjait s olyan erővel, amilyent csak a pokol ad, belevágta a mellébe.

A kezdődő féregrágástól higgá vált hus könnyen hasadt le bordájáról, könnyöknyi nagy darab maradt a karommá vált keze között. Azt odavágta a kutyák elé. S a két rettenetes szörnyeteg erre egyszerre megint ebbé vált. Hus! Nagyon kaffantva estek rá s mohón falták. Hus!

A kísértetnek szétnyílt a két ajka, látszott, hogy megkönnyebbül, de nem sóhajtság, hanem a koporsó virágtól nem fedett búze tört elő a szájából. A vállához kapott, onnan szakította le hosszú czafatban a hust s meglóbálva jobbajával a feje felett, a bal kezével odamutatott a város felé. Folyóssá vált agyvelejéből a koponyáján keresztül átlátszott a gondolat:

— Oda megyünk! A torkát ...

Aztán feje felett csóválva a husrongyokat, nagy iramodással szaladt előre. A kutyák a nyomában. Oda-hajította közéjük a hust, aztán újra elkezdte marcangolni magát ... A mellét, a czombját, az ágyékát, a derekát, mindent lemezitelenített, hogy konczczal csalhassa maga után a két bosszuálló társát, a két orgyilkost, akik mind jobban nekiszilajodó, szinte pajkos kedvvel kezdték követni — hiszen a gazda fizet. Hus!

A Séd kanyarodójáig érték már, kezdtek eltűnni a molnár szeme elől. A csontvázza mezeitelenedett kísértet már csak olyannak tűnt fel előtte, mint a mocsár felett imbolygó lidérczfény — egyszerre aztán ez a fény is eltűnt. Hirtelen, gyors zuhanással a földre dobbant, aztán elsötétedett. Ezzel a zuhanással egy pillanatban roskadt térdre Lőkös is, megszabadulva az igézettől és sipító hangon tört elő a torkából az irtózat.

— Én uram, Krisztus, segits!

Vad ebszaholás hangzott fel megint, aztán a rá következő süket hangtalanságban olyan zaj, mint amikor erős, aczélnál kegyetlenebb fogak alatt csont ropog . . .

A Séd kanyarulója mellől két sötét, jóllakott árnyék mozdult fel. Egy ideig ide-oda botlottak, aztán egyszerre irányt véve, nekivágtak a Bakony rengetegének, ott tüntek el a bozótban. S ugyanakkor valami nagyon halavány, nagyon betegfényű kis kék láng emelkedett a víz fölé — olyan, mint a mécs fénye. Lassan, a levegőben lapos íveket leíró lebegéssel szállt, szállt a város, a vár, a püspök palotája felé. Ott rezgett még a tető fölött egy pillanatig, aztán eltűnt . . .

IV.

Reggel az egyházi, akinek tisztében állt az öltöztetés is, amikor bement a püspök szobájába, halva találta az urát. Eulcsu püspök meghalt, álmában, szeliden és csendesen; hóféhér szakálla ott feküdt a mellén, hosszú, ősz haja mosolyogva simul rá a vánkósára, minden vonása, arczának minden izma nyugalomról beszélt, olyanról, amilyen nincs ezen a földön.

Az Isten irlalma legyen mindnyájunkkal és adjon nekünk könnyű elmulást.

Krónika II.

Ellen Key körül.

— márcz. 31.

A *Hét* múlt számabeli Ellen-Key-czikkecske írásában nem nehéz ráismerni ugyanazon finom, de kemény fogású tollra, melyből német nyelven egész kis Ellen-Key-essay került ki nemrég: a Neményi Erzsébetére. S szabadjon abban a hitben tetszelegnem, hogy a joggal felsőséges hangú czikkecske egy kicsit az én lecsepültetésemre szánott — ahogy utólag át kell látnom: megérdemelten. Most néhány hete ugyancsak *A Hét*-ben olyasmit vettem oda — megint csak át kell látnom: tulságos sommáson, — hogy Ellen Key lehet igen derék, művelt és jól látó asszonyság; de az ő mondandóinak régi voltához képest nagyon is nagy kép a próféta-ábrázat. Neményi Erzsébet pedig arról tanít ki bennünket, ilyformán gondolkozókat, hogy a prófétának nem ujságok kitalálása a tisztje, hanem az a szent vajákosság, mely a kirakatokban forgalomba kerülésük előtt elfakult igazságokat csillogóra tudja átsikálni, s e csillogással tudja ráhipnotizálni a sokaságot arra, hogy az igazságot forgalomba fogadja. Ez ellen nem szólhatok, mert ez igaz. Át kell látnom, hogy egyfelől a próféták sohasem mondtak új dolgokat, csak az intellektuálisokban földerengett igazságokat népszerűsítették vizionárius szívóssággal, másfelől nem az intellektuálisok fölrázására kellenek a próféták, hanem a sokaságéra. Sőt tovább is kell mennünk, s észre kell vennünk, hogy az intellektuálisok nem is valók prófétáknak, mert a tulságos értelmesség nem kedvez a tökéletes meggyőződésnek — prófétának pedig csak az való, aki maga is föltétlenül s a kételkedés legkisebb maradvéka nélkül hisz abban, amit másokkal el akar hitetni. Igaza van Neményi Erzsébetnek: Beecher-Stowe asszonyság inkább volt jó lélek, mint nagy lélek, s ezért tudott

többet tenni a rabszolgaság megtörésére, mint az előtte próbálkozott nagy lelkek.

Ha még lehetnek volna kétségeim: a jó léleknek, a derék, nemes és okos svéd uri nőnek budapesti balsikere teljesen meggyőzőt volna. A mi társadalmunk értelmiség dolgában is olyan, mint politikailag és gazdaságilag: nincs középosztálya. Mint az oroszoknak, nekünk is csak teljesen intellektuális felső rétegünk van, és teljesen gondolkozás nélkül való alsónk; minden forradalom és haladás tulajdonképeni médiumaiban: a félig fölebredtekben, nagy nálunk a hiányosság. Ezért nem tudott nálunk hatni Ellen Key; azoknak, akik meg tudják az ilyesmit érteni s maguk is elgondolkoztak az efféléken, az ő tanítása nem új, nem megrázó, nem szükséges; azokban pedig, akikre hathatott volna, még ennyi számára sincs meg a velerező tudatosság. Németországban, ahol van értelmiségi középosztály, ahol, egyszóval, egy egész hatalmas réteg van olyan, mint Ellen Key, ott az ő fajtájának nagy a hatása s nagy is a hivatása.

E hivatás kétségtelenül ugyanaz, mint a szocialista agitátoroké, noha Ellen Key az ő két kedves tárgyában: a nő- s a gyermek-kérdésben nem olyas végtel, mint a társadalmi és gazdasági mozgalomban a szocialdemokrácia, hanem olyan közép-szer felé, mint a polgári radikalizmus. Ellen Key nem hirdet radikális feminizmust, felforgató nő-emancipációt, sőt álmaival és tanításaival teljesen a mai család s a mai társadalmi rend alapján áll. Innen az ő nagy hatása azokban a polgári rétegekben, melyek érzik ugyan a mai intézményeknek s a mai rendnek fogyatkozásait s visszasságait, de egyben sokkal inkább hasznávévői is e rendnek s ez intézményeknek, hogysem másfajta világra vágyának vagy másfajta csak el is tudnának képzelni. Ám ezen szűkebb mezőségen is áll kicsiben, ami áll nagyban a szocialis és gazdasági mezőség egész hatalmas területén. A fejlődést s a változást itt sem azok fogják kikényszeríteni, akik a mai rendnek kiváltságosai, hanem azok, akik mostohái és kerítés mögül nézői. A nő s a gyermek jogát nem azok fogják kiküzdeni, akik a mai szolgáson belül mégis husos fazekak mellett ülnek, hanem azok, akiknek csakis káruk és rabságuk származik a mai világrendből. Tehát azok a nők, akik nem sokat filozofálnak családról és kitarotottságról, mert nem jutnak el családi élethez s maguknak kell eltartaniok magukat; a vagyontalan vén szüzek, az utcára vetett leányfővel anyák, a vadházasságban élő népbeli asszonyok, a gyárban s a mosóteknő mellett szenvedő munkásnők, a szemétdombon felnövő zabigyerekek, a fegyházak s a csókpiaczok számára születő emberpalánták, s mindazok a szabályhoz képest óriási többségben lévő kivételek, akik vagy bele sem jutnak a családba, vagy egy rabsággal több számukra a család. Jó ház-e, szentegyház-e a mai család, s általában a házasság s a nő- és gyerektartás, azt nem nézik a rajta kívül rekedtek, hanem ráfogják a csákányt, amiért ők már nem fértek bele.

S itt kezdődik, e csákányok közeledtével, az Ellen Keyk hivatása. Ők végzik azt a munkát, amely belevág a Lassalle abbéli mélységesen tudományos megfigyelésébe,

hogy az uralkodó rend maga-maga alatt vágja a fát. A kitartottság s a kiváltságosság sem fenéig tejfel; tele van vizzásságokkal s elviselhetlenségekkel. Viszont, ha ezeken változtat, e fejlődés nem fér meg a régi falakon belül. Minden új szabadság új terhekkkel is jár, s a szűz vállak e terheket nem bírják. Az emberi fejlődés minden-terén így van ez. Az egyháznak császárok és tudósok kellene, hogy mindenhatóvá tegyék, de nem tudja keze alatt tartani a világi hatalmat s a tudományt. A királyoknak pénz és katona kell, de a bankár pénzt csak országoknak ad, nem királyoknak, s az ország csak úgy ad katonát, ha ez a katona az övé is. A kapitalizmus fejlődése megköveteli a termelés és a fogyasztás szervezését, kartellokkal és trösztökkel — s ezzel fele uton. elébe vág a köztulajdonnak, mely a kapitalizmust megdönti. És így tovább, és így tovább — s mikor az Ellen Keyk s az Edward Carpenterek a szerelmes ember, a nő és a gyermek számára új jogokat, jobb bánásmódot, megfelelőbb életet követelnek, olyan terheket rónak a mai családra s a mai szülékre, melyeket azok el nem bírnak. A magánháztartás mind kevésbé bírja már el a művelt ember kényelemre való igényeit. A családi életen belül nem fér el az a nő, aki több vagy egyéb is akar vagy kénytelen lenni, mint az ura nősténye, a gyerekei anyja s az egész család szolgálója. S én apa és te anya nem tudjuk a mi fogyatékos eszközeinkkel, a mi ezerfelé való lekötöttségünkkel, a mi dilettáns ügyetlenségünkkel úgy nevelni s úgy ellátni gyermekeinket, ahogy már átlátjuk s a jó és nemes Ellen Keyk átláttatták velünk, hogy kellene. A családot akarják mindenféle helyes és nagyon is megokolt reformokkal ráfordítani tulajdonképpen rendeltetésére. Csakhogy ezek a reformok gyengítik a család viselőképességét, mint ahogy a velencei harangtorony abba roskadt össze, hogy a toronyörnek szűk volt az ő földszintes szállása, s mind többet vajt ki a falaiból. Ha valaki azon időkben csákányt fogott volna a Campaniléra: csodálkozott volna, mily könnyen omlik össze csákánya alatt.

Igen: a családot s a házasságot szakasztott az a végzet fenyegeti s olyan mód fenyegeti, mint a magántulajdont s a kapitalizmust. Egyfelől belső fejlődésbeli szükségei vetnek fel benne olyan reformokat, amiket el nem bír. Másfelől a külső ostrom ellen való védekezés kényszeríti olyasmik megtételére, amikkel fele uton utat nyit az ostromlóknak. A családot s a házasságot egyformán kerülgetik a benne élők, akiket fojtogat s a kivülről állók, akiket megrövidít. Például: a törvényes gyerek, akinek jogai vannak, s a törvénytelen gyerek, aki jogokat követel. Például: a férj s a feleség, aki unja egymást, de nem válhat a gyerek miatt, s a legény s a leány, aki kívánja egymást, de fél a gyerektől. Az asszony, aki a maga erejéből akar megélni, s ha meg tud élni, nem akarja magát szerelemért kitaratni, s a némbor, aki ha eladja magát, nem akar a vevője előtt becsúszni. Például — de minek néhány példa, mikor minden egyes eset egy-egy példa? S minden egyes példa azt is megvilágítja, hogy a legkülömbféle társadalmi, gazdasági és politikai vonatkozások egybefonódnak és nincs külön asszony- és gyerekkérdés, mint ahogy nincs külön munkáskérdés, hanem van *egy* nagy és mindent egybe-

foglaló kérdés: az, hogy a mai gazdasági és társadalmi rend emberi életet biztosít-e minden ember számára? A felelet az, hogy: nem — s ezzel együtt dőlt el a sorsa s *egy* megoldásban fog elkövetkezni a felbomlása minden mai intézményének. Ez nem azt jelenti, hogy egy bizonyos napon vagy éppen egy nap alatt, hanem igenis egy időben folyó s egymásba patakozó fejlődésbeli folyamatban. E folyamatot mindenki sietteti, aki egy és más helyen javítani, mert megmenteni akarja a mai világot. Ellen Key igen értelmes uri nő, de nem hiszem, hogy át tudná érteni, mily veszedelmes izgatónak az ő saját arany középszerre ellen.

I—s.

Az özvegy.

A jámbor Juszufot temették,
Szegényt korai sírba tették.
Igaz barátja Mehemed
A temetésről elmenet,
Ezt írta ifjú özvegyének:
Már évek óta érted égek,
Már nincs nyugalmam réges-régen —
Fatime, légy a feleségem!

Hamar megjött a felelet:
A próféta legyen veled
Jó Mehemed —
Már eligértem kezemet.

Kún József.

Gallio.

— Elbeszélés. —

Irta: ANATOLE FRANCE.

Mikor pedig Akhája tartományának Tisztartója volna Gallio, támadának a Zsidók egyenlő akarattal Pálra és vivéket őtet a törvényszék eleibe.

Mondván: Ez a törvény ellen való isteni tiszteletekre tanítja az embereket.

Pál pedig, mikor szinte szólani akarna, monda Gallio a Zsidóknak: Ha valami bosszútételről vagy valami gonoszságról volna a panasz, Zsidók, az igazság szerint meghallgatnálak.

Ha pedig kérdés vagyon valami beszédről, nevekről, vagy a ti törvénytekről, ti lássátok meg; mert én az olyan dolgokban bíró nem akarok lenni.

És elűzé őket a törvényszék elől.

A Görögök pedig mindnyájan Sosthénest, a zsinagógának Fejedelmét megragadván, verik vala a törvényszék előtt; de Gallio azzal semmit nem gondol vala.

Apostolok cselekedetei. XVIII. 12—17.

A Róma alapításától számított nyolczszáznegyedik esztendőben és Claudius Caesar uralkodásának tizedik évében Junius Annaeus Novatus Achaia prokonzula volt. Spanyolországból eredő lovagi családból származott, fia volt Seneca Rhetornak és az erényes Helviának, testvére Annaeus Mélének és ama hires Lucius Annaeusnak; örökbe fogadó atyja nevét viselte, Gallio rhétorét, akit Tiberius száműzetésbe küldött. Anyja Cicero vérségéből való volt s Gallio atyjától a hatalmas vagyonon felül örökségül kapta a tudomány és filozófia szeretetét. A görögök műveit még nagyobb gonddal olvasta, mint a latinokéit. Nemes nyughatatlanság ösztökölte elméjét. Érdeklődött a fizika és fizikához tartozó minden egyebek iránt. Értelmének

tevékenysége oly élénk volt, hogy ha fürdőben ült, akkor is felolvastatott magának és mindig, még vadászatokon is, magával hordta viasztábláit és íróvesszőit. Szabad idejében — amit pedig legsúlyosabb gondjai és legfontosabb munkái közepett is teremteni tudott magának — könyveket írt a természet kérdéseiről és tragédiákat szerzett.

Védettei és szabadosai dicsérték jóságát. S valóban igen jóakaró jellemű volt. Soha senki sem látta, hogy a haragot urrá hagyta volna lenni elméje fölött. A heveskedést minden gyöngeségek közül legrosszabbnak és legkevésbé megbocsáthatónak tartotta.

Utált minden kegyetlenkedést.

Sőt gyakorta az ősök szokásaiban meggyökerezett és a törvényektől szentesített szigorúságában is oly megvetendő tulságbacsapást látott, mely ellen felháborodott s melyet megkísérlett volna megszüntetni, ha nem hozakodtak volna minden részről az Állam érdekével és a köz üdvével elő. Ez időszakban a jó tisztviselők és a becsületen hivataloskodók nem voltak ritkák a birodalom területén. Bizonyára akadt még sok oly tisztességes és igazságos, mint Gallio, de talán egyetlenegy oly emberségeset sem lehetett volna találni.

Midőn reábizták e kincseitől megrabolt, dicsőségéből kifosztott Görögországot, mely élénkéletű szabadságból nyugalmas renyhességbe süllyedt, nem felelte el, hogy ez a föld tanította egykoron bölcsességre és művészetre a világot, és iránta való viselkedésében egyesítette a gyám éberségét a gyermek kegyeletével. Tiszteletben tartotta a városok függetlenségét és az egyének jogait. Tisztelte a születés és neveltetés szerint valóban görögöket, nagy fájdalomra azonban ezeket csak igen csekély számban fedezhette fel s tekintélyét leggyakrabban zsidók és szíriaiak silány tömegén kellett gyakorolnia, noha ez ázsiaikkal szemben is igazságos volt s ezért, mint valamely erényes erőfeszítésért, sokszor üdvözölte önmagát.

Korinthusban székelte, a római Görögország leggazdagabb, legnépesebb városában. Villája — mely Augustus korában épült s melyet azóta kibővítettek és megszüpítették a tartomány kormányzásában egymást követő prokonzulok — az Akrokorinth nyugati végső lejtőin emelkedett; e magaslat zölddel benőtt tetején állt Vénusz temploma is, mellette terültek el, a hieroduláknak, papnőinek, ligetei.

Ez a villa elég tágas ház volt, melyet sűrű lombos fákkal teleültetett kert vett körül; a kertet forrásvíz öntözte, szobrok, lugasok, tornahelyek, fürdők, könyvtárak és az isteneknek szentelt oltárok díszítették.

Ebben a kertben sétált, szokása szerint reggel, Gallio, testvérével Annaeus Méléval, a természet rendjéről és a szerencse forgandóságáról beszélgetvén. A rózsaszínű égre nedvesen, tisztán emelkedett a nap. Az Iszthmosz dombjának lágy hullámai elfedték a szároni partot, a Sztádiumot, a játékok szentélyét, Kenkhrész keleti kapuját. De a gerániai hegyek rőt oldalai és a rózsaszínű kettőscsucsú Helikon között látszott az Alcyonok szunnyadó kék tengere. A távolban, észak felé a Parnassosz három havas orma csillogott. Gallio és Mela a magas terasz széléig sétáltak. Lábuk alatt terült el Korinthus, sápadt, homoru terjedelmes fennsík, mely lassu lejtéssel az öböl tajtékos szegélye felé hajlott. A fórum kőkoczkái, a bazilika oszlopai, a czirkusz fokozatosan emelkedő ülései, a propyläumok lépcsői: szikráztak és a templomok aranyozott tetei villámokat szórtak. A terjedelmes, ujonnan épült várost egyenes utcák szegdeltek. Széles ut lejtett a lekkheai kikötőig, melyet tárházak és hajószínek szegélyeztek. Nyugaton a földet kovácsműhelyek füstje és vasonfestők fekete csatornáinak szennyezték be és ezen az oldalon fenyőerdők nyultak a látóhatárig, ahol az égbolttal összeolvadtak.

A város lassan-lassan felébredt. Egy ló éles nyeri-tése szaggatta meg a reggeli levegőt s már hallszani kezdett kerekék tompa dübörgése, talyigások kiáltozása, zöltség-árosok éneke. Kunyhóikból Sysiphosz palotájának romjain át kijőve vén vakasszonyok mentek rézedényekkel fejükön, vizet merni a Pirenosz-kuthoz; gyermekek vezették őket. A prokonzul kertje mellett sorakozó házak lapos tetején korinthusi asszonyok teregették vásznaikat, hogy megszárogassák s az egyikük körtefavesszővel egy gyermeket vert meg. A mély uton, mely az Akropoliszra vezetett, egy félmeztelen, bronzszínű agg piszkálta salátával megrakott számára farát és kicsorbult fogai közt, bozontos szakállába dudolt valami rabszolga-nótát:

Dolgozz, csacsikám,
Dolgozz, ahogy' én
Nagy hasznodra lessz,
Annyi bizonyos . . .

De míg a mindennapos munkájának nekikezdő várost elnézte, Gallio visszagondolt amaz első Korinthusra, Ionia e szép asszonyára, a dus, a vidám városra s arra a látványra: miként mészárolják le Mummius katonái polgárait, adják el asszonyait, Sisyphosz nemes leányait kótya-vetyén, gyújtják fel palotáit, templomait, rombolják le falait s halmozzák fel kincseit a Konzul bárkain . . .

— Még nincs egy százada annak, — szölt Gallio — hogy Mummius pusztításának műve terült itt el. E part, melyet látsz, bátyám, pusztább volt, mint Lybia homok-sivataga. Az isteni Julius felépítette a lerombolt várost katonáinkkal és szabadosokkal népesítette be. E tájon, hol a hirneves Bacchiadeszek * pompáztak büszke közönnyel, szegény és durva latinok telepedtek meg és Korinthus kezdett ujjaszületni. Gyorsan gyarapodott és ki tudta használni helyzetének előnyeit. Vámot vet minden hajóra, mely keletről vagy nyugatról jövet horgonyt vet két kikötőjében Lekkeában vagy Kenkhrészben. A római béke uralma alatt népessége, gazdasága nem szűnik növekedni. Mily jótéteményekkel árasztotta el a Császárság a világot! Altala mélységes nyugalmat élveznek faluk és városok. A tengerek megtisztultak kalózaiktól, az utak rablóiktól. A ködös Oczeántól a permuli öböl, Gadesztől az Eufrateszig az árukkal való kereskedés oly biztonsággal bonyolódik le, melyet semmi nem zavar. A törvény megóvja mindenki életét és vagyonát. Senki jogában kár nem eshetik. A szabadságnak ezentul más határa nincs, csak védelmének vonalai s más nem korlátolja, csupán biztonsága. Az igazság és az ész kormányozzák a világot.

Annaeus Mela nem törekedett tisztségekre, mint két öccse tette. Akik szerették — és sokan voltak ezek, mert Mela viselkedésében mindig gyöngédnek és végtelenül kedvesnek mutatkozott — a közügyektől való e távolmáradását oly ember szerénységével magyarázták, kit a nyugodalmas ismeretlenség vonzott, s aki filozófiai tanulmányainál egyébvel foglalkozni nem akart. De higgadtabb megfigyelők azt vélték felfedezni, hogy Mela is nagyravágyó volt, a maga módja szerint, és Mecznász példájára, egyszerű római lovag létére, igyekezett a konzulviselt férfiak tekintélyét megszerezni. Végül néhány rosszakarója úgy hitte, benne is ott lappang a Senecák mohósága a vagyonra, melynek pedig megvetését hirdették; s ebből a kapzsiságból magyarázták azt, hogy Mela hosszú ideig mit sem hallatva maga felől, élt Beticában, hatalmas birtokainak művelésével foglalkozva, s hogy aztán, mikor bátyja, a filozófus, Rómába hívta, sokkal inkább a császári pénzügyekkel törődött, semhogy magas birói vagy katonai állásokat hajhászott volna. Beszédében nem egykönnyen

* Korinthusi királyi család Kr. e. 771—651-ig.

lehetett jellemére következtetni, mert a stoikusok nyelvét használta, mely éppoly alkalmas volt a lélek gyöngéinek leplezésére, mint az érzelmek nagyszerűségének feltárására. Akkoriban divattá vált az erényes beszédmód. De annyi bizonyos, hogy Mela fenköltén gondolkodott.

Azt felelte öccsének, hogy noha nem járatos a közügyekben, mint ő, volt alkalma a rómaiak hatalmát és bölcsességét megcsodálni.

— E hatalom és bölcsesség — így szólott — Spanyol hazánk legmélyén is mutatkozik. De a thesszáliai hegyek egyik vadon völgytorkolatában éreztem át legjobban a Császárság jótévő méltóságát. Hypathoszról jöttem, a sajtjáról és bűvészeiről híres városból, s négy óra hosszát lovagoltam a hegyvidékben, anélkül, hogy egyetlen emberi ábrázattal találkoztam volna. A fáradtságtól és hőségtől eltikkadva, lovamat egy az úttól kissé távolabb eső fához kötöttem, magam pedig leheveredtem egy szederbokr tövében. Nehány perczig nyugodhattam ott, mikor egy sovány öreget láttam arra menni, rőzsével megrakottan és összegörnyedve súlyos terhe alatt. Az öreg, ereje fogytán megtántorodott és félig elesőben így kiáltott fel: »Caesar!« Midőn e fohászzkodást egy szegény favágó szájából hallottam, a sziklasivatag közepett, szívem tisztellel telt be a gyámkodó város irányában, mely a legtávolabbi országokban, a legparasztibb lelkekben is, ily eszméjét tudja kelteni a felsőbbbséges gondviselésnek. De csodálatomba, ó öcsém, bánat és aggodalom vegyült, mikor elgondoltam, mily károk, mily sérelmek érték az emberek balgasága és századunk vétke által Augustus örökét és Róma boldogságát.

— Én közelből láttam, bátyám — felelt Gallio — e vétkeket és balgaságokat, melyek téged elszomorítanak. A Szenátusban ülve elsápadtam Caius áldozatainak pillantása alatt. Hallgattam, nem kételkedtem, hogy jobb napoknak is kell még következniük. Azt hiszem a jó polgároknak rossz uralkodók alatt inkább szolgálniuk kell az államot, mint kötelességeik elől haszontalan halállal megszökniük.

Mikor Gallio kimondta e szókat, két, még ifju, tógát viselő férfi közeledett feléje. Az egyik Lucius Cassius volt, ki plebejusi házból, de régi és neves és római eredetű családból származott. A másik, Marcus Lollius, konzulok fia és unokája, lovagi család sarja, Terracina községéből. Mindketten az athéni iskolákat látogattak és a természet törvényeink oly ismeretét szerezték meg, mely idegen maradt azon rómaiak előtt, kik Görögországban nem jártak,

Ezidőben Korinthusban a közügyek intézésére képeztek ki magukat és a prokonzul hivatala diszei gyanánt tartotta maga mellett őket. Kissé mögöttük, a filozófusok rövid köpenyében lassan lépegetett a kopasz, magas homloku, görög Apollodórosz, aki állán szokrateszi szakállt viselt; egyik karját felemelve, ujjait mozgatva, önmagával vitatkozott.

Gallio mindhármójukat szívesen fogadta.

— A hajnal rózsái már elhalványultak — mondta a prokonzul — a nap kezdi leküldeni hegyes nyilait. Jőjjetek, barátaim! E fák árnya hússal kínál bennünket.

És elvezette őket, egy patak mentében, melynek mormolása nyugalmas gondolatokat ébresztett, a zöld bokrokig, melyek közepén alabástrom medenceze mélyedt, tele átlátszóan tiszta vízzel, amin ott ringott még tolla annak a galambnak, mely az imént fürdött meg benne s most bánatát búgta el a lomb között. Márványpadra ültek le, mely félkörben hajlott, faragott lábakon állva. A babérok és mirtusok árnyéka ölelkezett körötte. A kerek bokrok körül mindenféle szobrok állottak. Egy megsebesült Amazon lágyan takarta el fejét visszahajtott karjával. Szép arcán még a fájdalom is szépnek látszott. Egy szőrös Szatir kecskével játszott. Vénusz, a fürdőből kiszállat, törölgette

nedves tagjait, melyeken úgy vélte a néző, látja a gyönyörűség borzongását. Mellette egy ifju Faun mosolygva tartott furulyát ajakai elé. Homlokát félig elrejtették az ágak, de sima hasa csillogott a levelek között.

— Ez a Faun mintha lélegzenék — szólott Marcus Lollius. — Az ember azt mondaná, hogy könnyű pihegés emelgeti a mellét.

— Valóban, Marcus. Szinte várjuk, hogy a furulyából éles hangokat csal ki — mondta Gallio. — Egy görög rabszolga véste márványba régi minta után. A görögök kitűnően értettek valamikor ezekhez a potomságokhoz. Efféle műveik közül nem egy: méltán nagyhirű. Tagadhatatlan: az isteneknek fenséges arcot tudtak adni, és a világ urainak méltóságát ki tudták fejezni márványban vagy ércben. Ki nem csodálja Pnidiász Olymposzi Jupiterét? S mindamellert ki szeretne Phidiasz lenni?

— Bizonyos, hogy nincs egyetlen római, aki Phidiasz szeretne lenni — kiáltott Lollius, aki arra költötte apái óriási örökségét, hogy Görögországból és Ázsiából elhozatta Phidiasz és Mirrhon műveit, melyekkel a Pausilipuson épült villáját díszítette.

Lucius Cassius is osztozott e vélekedésben. Nagy hévvel bizonygatta, hogy a szabad ember kezei nem arra valók, hogy a szobrász vésőjét vagy a festő ecsetét vezessék és soha római polgár annyira nem alacsonyul, hogy érczet öntsön, márványt faragjon, képeket rajzoljon egy falra.

Szerette megcsodálni a régi erkölcsöket és minden alkalommal dicsérte az ősök erényeit.

— A Curiusok és Fabriciusok — mondotta — káposztát ültettek és szalmafedél alatt háltak. Nem ismertek egyebet a puszpángból faragott Priapnál, aki hatalmas karót tartott kezében, s a tolvajokat neveléséges és rettentő büntetéssel fenyegette.

Mela, aki sokat olvasott Róma annaleiseiben, egy régi patricius példáját hozta fel az előbbi vélemény ellenzésére.

— A köztársaság idejében — így szólott — a hírneves Caius Fabius, ki Herculestől és Evandertől származó családból eredt, saját kezével irt Salus templomának falaira oly nagyrebecsült képeket, hogy elvesztük, a nemrég történt templomégés alkalmával, közszerencsétlenség számba ment. S azt is feljegyzik róla, hogy mikor alakjait festette, nem vetette le a tógát, ezzel akarván bizonyítani, hogy e munka nem méltatlan a római polgárhoz. A Pictor melléknevet kapta és utódai tisztességnek tekintik, hogy viselhetik.

Lucius Cassius nyomban megfelelt erre is.

— Ha Caius Fabius győzelmeket festett a templomban, a győzelmekre vetette a fősúlyt, nem a festményekre. Akkoriban nem voltak festők Rómában. S mert azt akarta, hogy az ősök nagy tettei mindig a rómaiak szeme előtt legyenek ábrázolatokban, példát adott a kézműveseknek. De valamint egy pontifex vagy edilis leteszi valamely építmény első követét s még sem folytat kőműves vagy építő mesterséget, éppen úgy Caius Fabius is megfestette Róma első képét, anélkül hogy az olyan munkások közé számíthatnók, kik a képeknek falrafestésével keresik meg kenyerüket.

Apollodoros fejbőlintással helyeselte ezt a beszédet, és filozófus szakállát simogatva mondta:

— Iulus fiai a világ kormányzására születtek. Minden egyéb munka méltatlan volna hozzájuk.

És kerek ajkkal sokáig dicsérte a rómaiakat. Hízelt nekik, mert félt tőlük. De magában csak megvetést érzett e korlátolt és minden finomság nélkül való elmék iránt. Dicsőítette Galliot:

— Te pompás épületekkel ékesítetted ezt a várost. Biztosítottad szenátusának és népének szabadságát. Jó törvényeket hoztál a kereskedés meg a hajózás számára,

jóakaró méltányossággal szolgáltatás igazságot. A Forumon szobrod fog emelkedni. Korinthus második megalapítójának fognak nevezni, vagy inkább: Korinthus emlékedre az Annaea nevet veszi föl. De ne hidd, hogy a görögök talán a kelle-ténél többre becsülik a kézzel dolgozó művészeteket. Hogy sokan közülük edények festésével, szövetek színezésével, alakok gyurásával foglalkoznak: csak szükségből teszik ezt. Ulysses önönkezével állította össze ágyát és hajóját. A görögök is belátják, hogy méltatlan a bölcshez: apró-lékos, durva művészetekkel foglalkozni. Sokrates fiatal korában gyakorolta a szobrászat mesterségét, s a Khari-tasok egy képét faragta ki, mely még látható az athéni akropoliszon. Ügyessége bizony nem középszerű volt, és ha akart volna, tudott volna — mint a leghíresebb művé-szek — egy diszkoszvető, vagy homlokszalagát meg-kötő atlétát ábrázolni. De abban hagyta e munkálkodását, hogy a bölcsesség kutatására szentelje magát, mint azt az orákulum megparancsolta neki. Attól kezdve az ifju emberek felé fordult, nem hogy testük arányait megmérje, hanem egyedül csak azért, hogy megtanítsa őket arra: mi a jó. Többre becsülte az olyanokat, kikben szép lelkét talált az olyanoknál, kiknek tökéletes teste volt, tehát ellen-kezőjét tette annak, amit a szobrászok, festők és kicsapon-gók tesznek. Ezek a külső szépséget becsülik és megvetik a belső szépséget. S tudjátok, hogy Phidias Jupiterének lába hüvelykére egy atléta nevét véste rá, mert szép volt és nem törődött azzal: becsületes-e?

— Ezért aztán — mondta ki Gallio — nem dicsér-jük a szobrászokat akkor sem, ha műveiket dicsérjük.

— Herculesre! — kiáltott föl Lollius — nem tudom melyiket csodáljam jobban: ezt a Faunt, vagy ezt a Vénuszt? Az istennő oly friss mint a víz, melytől nedves még. Valóban az istenek és emberek gyönyörúsége s nem tartasz tőle, ó Gallio, hogy egy éjszaka valami suhancz ugyanazt a gyalázatot követi el rajta, melylyel egy profán ifju a gnidosziak Vénuszát illette? A templom papnő egy reggel szentségtörés nyomát találták az istennőn s utasok mondják, hogy azóta lemoshatatlan folt van rajta. Bámul-nunk kell annak az embernek vakmerőségét és a halha-tatlan istennő türelmét.

— A bűn nem marad büntetlenül — szólta Gallio. A szentségtörő a tengerbe vetette magát, melynek szik-láin összezúzta testét. Sohasem látták többé.

— Kétségtelen, — folytatta Lollius — a gnidoszi Vénusz felülmulja szépségre valamennyi többit. De az a munkás, ki a kerted istennőjét faragta, értett a márvány meglágyításához. Nézd ezt a Faunt: nevet, nyál nedvesíti fogait és ajkát; két arcza üde mint az alma; egész teste ifjuságtól ragyog. Mindamellert többre becsülöm nálánál ezt a Vénuszt.

Apollodoros fölemelte jobb kezét és így szólt:

— Igen, kedves Lollius, gondolkodj egy pillanatig és be fogod látni, hogy ez a vélemény megbocsátható a tudatlannak, ki csak ösztönét követi és nem elmélkedik, el nem fogadható oly bölcs embertől, aminő te vagy. Ez a Vénusz nem lehet oly szép mint e Faun, mert a női testben kevesebb tökéletesség van mint a férfiében, és a kevésbbé tökéletes dolog másolata nem érheti föl szépségre a sokkal tökéletesebb dolog másolatát. S abban kételkednünk sem lehet, Lollius, hogy a női test nincs oly szép mint a férfi teste, hiszen nincs is benne oly szép lélek mint emebben. Az asszonyok hiuk, szájaskodók, semmiségekkel foglalkozók, nem képesek magas eszmékre és nagy cselekedetekre, és a betegség gyakran zavarja meg értelmüket.

— Mégis — jegyezte meg Gallio — Rómában is, Athénben is méltóknak ítélték a szüzeket és az anyákat arra, hogy szent dolgokban részt vegyenek és az áldozatokat oltárra vigyék. Sőt még ennél is több történt: az istenek

néha szüzeket választottak jóslataik elmondására és az emberek jövőjének feltárására. Kasszandra homloka köré kötötte az Apollo szallagocskáit és megjósolta Trója vesze-delmét. Iuturnára, kit egy isten szerelme tett halhatat-lanná, Róma kutainak őrizetét bízták.

(Folyt. köv.)

Saison.

I.

Róka és kutya.

— márcz. 30.

Egy ismerősöm, aki evidenciában tartja, hogy minden iránt, ami az állati életet és lelket megvilágítja, érdeklődöm, a napokban meghívott, tekintsem meg műkotorékját, amelyben tisztelemre róka-kutya párbajt rendez. Műkotoréknak nevezik vadásznyelven azt a mesterséges, róka-odut helyet-tesítő alkotmányt, melyben a foxterriereket szokás hiva-tásuk gyakorlására trainirozni. A szó lehet rossz, de a készülék mindenesetre jó, mert a kutyákat rövidesen töké-letes krakélérekké képezi ki.

Tehát elmentem s amit láttam, érdekesnek tartom arra, hogy az olvasóval közöljem.

A dolog azzal kezdődött, hogy a félkör alaku fa-szerkezetbe a rókát beeresztették s aztán utána a foxter-riert, amely már kenneljében megérezte a *scenet*, minek következtében pokoli módon csaholt. A fából készült odu fölötte szük (akkora átmérőjű, mint egy rézcsatorna) s miután reteszét el lehet zárni, a róka meg a kutya azonnal szembekerülnek. A foxterrier csaholással kezdi az attackot, a róka pedig, amely már jártas a kotorékban s igen jól tudja, hogy ha tapodtat enged, a kutya azonnal meg-csipi, közismert óvatossága daczára ráliczítál a 48-ra és kénytelen-kelletlen szembeszáll a fehér ördöggel.

A párbaj tehát megkezdődik s a kotorék hasadékjain át bekandikálva tanui lehetünk a legszebb állati küzdelmek egyikének. A támadó a kutya, a róka egyelőre a defenzivát választja. A foxterrier alapjában, mint láttam, stenker-ter-mészet, harczából hiányzik az igazi meggyőződés és lel-kesedés: inkább csak megszeretné ijeszteni ellenfelét, mint a kávéházi krakélérek. S a fiatal foxterrier, ha egy vágást kap a rókától, tényleg hanyatt-homlok menekül is. Viszont a róka inkább kiegyezne 50 százalékra, vagyis lovagias nyelven szólva jegyzőkönyvre, de ha már benne van a dologban, hát fölveszi a keztyűt és harcza bocsájtkozik a kutyával. A szük kotorékban pokoli quadrille kezdődik, a párok farkasszemet nézve sassiroznak előre-hátra, az eb csahol, a róka ellenben szótlanul vivja harcát az életért vagy a halálért s a vér fröcsög, a bőr széjjelhasad, akár-csak Mandsuriában.

A két állat lelkülete kristálytisztán domborodik ki a néző előtt. A kutya alapjában jó fiu, őrzi a házat, szol-gálja a gazdáját, mindenki iránt előzékeny iparkodik lenni. De az emberek megkivánják tőle, hogy ezenfelül sneidrig legyen, csatázzon, koczkáztassa az életét, szóval »er soll ein verfluchter Kerl sein«. És a derék zsoldos engedelmes-kedik és bárha titokban vannak is aggályai, mégis vidám

hurráh-val megy a harczba. Az elébb azt mondtam, hogy a fiatal foxterrier az első pofonnál, amelyet a rókától kap, hanyatt-homlok menekül s most megállapíthatom, amire már régen gyanakodtam, hogy a bátorság nem eredendő, hanem szerzett dolog, akárcsak a nátha vagy a kopasz fej. Az állatok többnyire tisztán mutatják ezt. A farkast az éhség viszi rá, hogy nemcsak basa, de hős is legyen, aki nem csupán a gyengékkel, hanem a vele egyenerősökkel is fölveszi a keztyűt. A vaddisznó csak végső kétségbeesésében támad, a medve nemkülönb; az oroszlán is meggondolja a dolgot, míg emberrel kikezd. A fiatal állat meg absolute gyáva, kezdve a gólya-fióktól, amelyet ki kell dobni a fészekből, hogy repülni tanuljon meg, egész az okos lóig, amely az első 30 centiméteres akadálnál, amelylyel szembeállítjuk, reszketni, félni, kétségbeesni fog. Alapjában tehát minden állat gyáva, de bele lehet szuggérálni a vitézséget, amit a foxterrierek legtitiztábban mutatnak. A bátorság mesterséges virág s úgy az animalnál, mint az embernél a szükség, a hiúság, vagy éppen az opportunizmus a szülőanya. A fiatal ebet csak nehezen lehet arra hecczelni, hogy ne csak stenkerkedjék, hanem de facto vitéz harczos legyen. De következetes munkával e célt el lehet érni, s a krakélerből rendszeres training, verés meg biztatás révén hős lesz, amely úgy viszi vásárra a bőrt, mintha ingyen kapta volna a jó istentől. Szóval nincs a világon az a fogyatékos, amelyből valami szép dolgot ne lehetne kihámozni, csak az ember értsen hozzá, hogy abba a relációba, amelyet erénynek mondanak, helyesen tudja beállítani.

A róka a műkotorék gyér világosságában új alakban jelent meg előttem. Eddig, mint okos és ravasz állatot ösmertem, most mint bajnok revelálta magát. Ez is tud hát hős lenni, ha muszáj, sőt, olyan pompás Mercurio, hogy öröm nézni. A piros legény szembeáll a kutyával s míg amaz izgatott és vad mint a jóvérű első éves jogász az első párbaja előtt, a róka maga a nyugalom, a hidegvér, az elegancia, mintha csak egy kis uri assautról volna szó. Két első lábára dől, testét kinyújtja s a száját kitér: éles fogai kicsillannak a piros husból. A róka jól tudja, hogy a kutya a torkára pályázik s annyi anatómiai ösmerte is van, hogy tudja, miszerint ez a legkényesebb testrésze. A kitért száj annyi a szegénynek mint a karcsu penge a jó vivónak, megvédi az egész testét, mert ha a kutya támadni akar, egyenest beleszalad az éles fogakba s nem tud a torokhoz férni. És a róka csak tátja a száját és várja az attackot.

Öröm nézni, ez az állat hogyan harczol: mozdulatai csupa ragyogó parade, ripszrtjai villámgyorsak és biztosak, küzdelme zajtalan, elegáns és könnyed, mint a kitanult czirkuszi tornászé, aki tudja, hogy a mutatványa csak akkor imponál, ha a közönség nem látja a verejtékcsepkeket peregni. A lét vagy a nem lét harczát vivja, ennek daczára sem nem vinnyog, sem nem prüszköl, sem nem esik kétségbe, hanem simán, halkan, gavallérosan intézi el az ügyét; így pusztulnak el a Florian Geyerek. Tehát a második tanulság is az, hogy minden svihákból lehet gentleman, csak konjunkturák kellenek hozzá. A rókát mint ravasz betörőt, gyengék hóhérát, javíthatatlan tolvajt

ösmertem eddig s most, ime, egyszerre lovagként jelenik meg, aki meg tudja oldani a legnehezebb problémát: hogyan kell elegánsan meghalni.

Nos, ezt láttam a műkotorék szűk gádorában, már t. i. ami a rókára meg a kutyára vonatkozik. Mert ami magamat illet, azt szíves engedelemmel, elhallgatom. Bizony be kell vallanom, hogy ez a föld-alatti história, ahol a vér föntartás nélkül fröcsögött és a harcz késhegyre ment, tetszett nekem, fölízgatott, ami kétségtelen bizonyosága, hogy bennem is él egy kis bestialitás, mint mindenkiben, s ez a jól elrejtett fenevad néha előbujik és körülnéz, hogy mi az ujság a nagy világban. Hogy quid novi? Hát az, hogy bizony sok minden van a földtekén, amit nem a sors tett a tarsolyunkba, hanem magunk alkottunk. A bátorság, az egyenesség, az előkelőség, a gavalléroság, úgy nézem, szerzett dolgok, amelyeket könyvből lehet megtanulni és szülő forrásuk gyakran nem lelki szükség, hanem kénytelenség vagy akár ostobaság. Az állatnál e karakter-fejlesztő vonásokat könnyű felösmerni, de az ember gondosan elrejteti a műkotorékjait s ha valaki vitéz, elegáns vagy perfekt gavallér, soha nem lehet tudni miféle láthatatlan foxterrier kényszeríti reá.

Syrion.

II.

Tavaszi strófák.

Nem, szó sincs róla, hogy beleavatkozzam a költők magánügyeibe. A rügyfakadás, szellőzsongás, nedvkeringés és földszag után ők fizetnek vers-adót, ez rájuk van bizva. Az én strófaim a városi ember tavaszi sóhajait közlik. Ama sóhajokat, melyek feltétlenül nélkülöznek minden tavasz hirdető költőiséget, de amelyek fenn a magasságokban az örök és ős Judicium mérlegén megmértvén, a tavasz jöttének éppoly súlyos hirnökeiként üdvözöltetnek, mint ama strófák, melyek a tavaszfuvalmakról és a rügyrepedezésről csicseregnek.

ELSŐ STRÓFA:

EGY BEKÖTÖTT NYAKU UR: Igen, édesem, itt a tavasz. Négy nap óta nem érzem, amit eszem, nem hallok, nem látok, olyan náthás vagyok. A bronchusaim úgy hörtyögnek, mint nyáron a szolgálatot felmondó vízvezetéki csap. Az orrom megduzzad, mint a vízbe dobott zsömlé és kivirul, mint királyasszony kertje. Tüsszögök, könnyezem, köhögök és ha nem csurranok, csöppenek. Ég az orrom töve, mint a kopár szik sarja s valóban úgy érzem, mintha tikkadt szöcskenyájak szaladgálnának fel az orrüregemből az agyüregembe. Igen, édes üregem, itt a tavasz, én mondom magának, itt a tavasz, pfuj, itt a tavasz. Jöjjetek, harsonák, üdvözöljétek Áprilist! (Előveszi a zsebkendőjét és belefúj: »tratá, tratá«.)

A MÁSIK: Tavasz! Tavasz!

AZ EGYIK: Nász! Nász! A hurutok násza ez!

MÁSODIK STRÓFA:

A SZEGÉNY BOLTOSLEGÉNY: Igen kérem alásan, itt a tavasz. És most hadok magamnak csináltatni egy feltűnő kockás überczihert, az legalább negyven. Könnyű ruhámat

hadom hazahozni a zálogból, ez legalább tizenkettő. Világos kalap után nézek, sőt okvetlenül vásárlók csinos nyakendőket, citromzöldet, vérsárgát, nyárfalevélszürkét, tulipirosat és hupi-árnyalatut. Ez tiz, sőt husz, ha belegyövik a kalappal is.

A MÁSIK: És lóverseny! Lóverseny!

AZ EGYIK: Stefánia ut! Kocsik! Gummi!

A MÁSIK: Gummi! És ez legalább öt, mert négy ötvennél már kis utczában kell fizetni a fiakkerest, mert botrányt csinál s ha nagy utczában fizeted, ötnél kevesebbet egy órára nem adhatsz. Ah, »jud, jud« — kiáltja a fiakkeres a zug-utczában, hol leszálisz róla! »Ez is egy ur?« — »Pfüj, de snassz« — kiáltja feléd — érzem, érzem, itt a tavasz!

AZ EGYIK: Tavasz! Tavasz!

HARMADIK STRÓFA.

A KÁVÉHAZI ALAK: Hogyan? Már készül a drótgallyas, bádoglombos kis vaskert a kávéház előtt? Vége tehát a jó meleg búznak, a füstnek, a kávészagnak? Ki kell ülni az átkos szabad levegőre, mely megfojt, tönkretesz, turberkulotizál, meghűt, ha hűvös van, megnapszúr, ha meleg van, leönt, ha esős az idő... És vége a meghitt saroknak és az illusztrált lapoknak! És fulladozni fogok füst hiján, riszálni fogja torkomat a liget felől áramló virágillat és bánatos leszek, óh tavasz!

A MÁSIK: Óh jaj! Tavasz! Tavasz! Átkos tavasz! Maudit printemps — mint Béranger oly szépen mondja.

AZ EGYIK: Tavasz! Tavasz! Pfúj! Pfúj!

V.

INNEN-ONNAN.

Ő **Idegenek.** Bizonyos, hogy az idegen, az a bizonyos helyben forgatandó idegen kívánatos portéka, főként hogyha angol, azaz hogy — pénzes. Az is bizonyos, hogy ez a mi szép Budapestünk intézményeinek rendje dolgában még nem maga a tökéletesség. De bizonyára van határa a becses idegen értékének is és Párisnak a levegője se süritett tökéletesség. Tiszta szívből kívánom, hogy minden hónapban legalább százezer idegen milliomos lepje el szórakozni és pénzt költeni Budapestet, de viszont azt is kívánom, hogy ezek az idegenek más fajtájuk legyenek, mint akiknek a dolgával mostanában szinte nap-nap után találkozunk az újságokban magyarázatául annak, hogy — miért nem jönnek ide az idegenek. Az egyik idegen azon keseredik el, hogy a Laudon-utczában a házsorok éjszaka nincsenek megvilágítva, a másik azt találja hallatlannak, hogy a képtárak délután zárva vannak, a harmadik azon botránkozik meg, hogy külön fizetőpinczér van a vendéglőkben és mind ebből nyomtatott betű lesz Ázsiával és Abderával fűszerezve. Ismétlem, rettenetesen tudom méltányolni a forgó idegen hasznát és becsét és Budapestre is sok minden ráférne még a jóból, de ha már nem jön ide az idegen, egy kicsit mértéktartóbbak is lehetnének az ő kényelmében. A Laudon-utca házsárait Párisban se világítják reflektorral éjszaka, délután két óraker bezárják a Uffici-t meg a Pitti-galeriát is, fizetőpinczér Bécsben is van és az idegen, aki mindezek dacára vígan forog Párisban is, Firenzében is, Bécsben is, nagyon jól tudja ezt. Ezek nem akadályozzák meg az idegent abban, hogy Budapestre jöjjön és ha ime mégis megütődik rajtuk, ez csak azt mutatja, hogy ez a bizonyos idegen nem is idegen.

† **A Népszava** április elsején megfricskázta a bourgeois-világot azzal, hogy napilappá lett. Nem beszéltek erről annyit, mint amennyit a polgári napilap-alakulásokról szoktak beszélni, pedig évtizedek hosszú sora óta ez az első jelentős, európai értelemben vett étape a magyar zszurnalisztika terén. A polgári napilapok pedig úgy fogadják az új kollegát, ahogy a komoly konkurrenst szokás fogadni: néma csöndben, politikai és üzleti »en garde« állásban. Egy pesti színházban tavaly csupa erős legény volt kulisszatologató. Folyton birkóztak, díjakat tüztek ki és boxversenyeket rendeztek. Mikor új embert fogadott fel a színház s az erős legények látták, hogy nem veszedelmes, már az első napon hívták birkozásra, versenyre; néha elpüfölték, néha meg az új ember püfölte el őket. Egyszer aztán jött egy hatalmas bivalyember. Ezt nem hívták meg senki, ezt nem ünnepelte senki, ezt agyonhallgatták, ezt szépen kihagyták a versenyből egészen — ha jól tudom — tavaly szeptemberig. Akkor ugyanis a bivaly olyat ütött az egyiknek a nyaka közé, hogy a gyerekei rögtön elkezdtek az örökség fölött veszekedni. De beszélni azért még most sem beszélnek a bivalyról...

* * *

‡ **A végrehajtó.** A párbajkodexnek a lovagias elégtételadásra képtelen emberek minősítéséről szóló fejezete a héten egy új paragrafussal szaporodott. Ez a paragrafus igen előkelő fórum, a miniszterium illesztette bele a közmegevetési rovatba egy kis végrehajtási eset alkalmából. Történt ugyanis, hogy egy ugynevezett foganatosítás alkalmával, ami magyarul exekválást jelent, a foganatosított talány, már tudniillik, akinél exekválást jelent, a foganatosított talány, már tudniillik, akinél exekválást jelent, végrehajtást szenvedő vagy rövidebben szenvedő állapotának keserűségében szabadon Rigó Ferencz nyomán valahová kívánta a bírósági megbízottat vagy falusi egyszerűséggel szólva: a végrehajtót. A végrehajtó ezért bírói megtorlást kért a pénzügyminiszteriumtól, ahol azonban minden ilyen lépést fölöslegesnek jelentettek ki; mert aki idáig vetemedett, hogy megsértett egy végrehajtót, az már el is ítélte önmagát. Az már olyan mélyen lesüppedt a művelt közönség megvetésének feneketlen mocsarába, amilyen mélyre a törvénynek lenyulnia, hogy onnan kipiszkálja, nem szabad és nem érdemes. Annak, szegény elvetemedettnek, már vége van. Aki a királyt megsérti, az nem követ el ime olyan hajmeresztő dolgot, mint aki a végrehajtót megsérti, mert azt mégis érdemesítik annyira, hogy bezárják. De aki a végrehajtót megsérti, annak még ez a tisztesség se dukál többé. Az már erkölcsi halott a szakadéknak még — feneké is van. Ebből megtanulhatja mindenki, hogyan kell tisztelni a végrehajtót, ha ugyan még volt, aki ezt nem tudta.

* * *

+ **A méltányosság.** Aki egy kicsit figyelemmel kíséri a dolgokat, látania kell, hogy a jólétnek egyéb erői mellett még a megindító ereje is sokkal nagyobb, mint teszem azt, a nyomorúságé. Az emberek sokkal, de sokkal szivesebben és sokkal őszintebben is tudnak megindulni a gazdag ember baján, mint a szegényén és a könyörület is megtelik finomsággal, gyöngédséggel, lovagias udvariassággal, mikor olyan szobába lép, amelynek a padlója perzsa szőnyeggel van beterítve. A szász király Giron mesterrel eltragédiázott ifju hitvescért milliószor annyi könnyet ejtettek a megértők és irgalmasok, mint együttvéve ezer boldogtalan szegény asszony során, akiknek a gyerekek feje alól vitte el a párnát a végrehajtó. Hiába, a könyörület is szereti az előkelőséget és szivesebben társalog finom, módos uraságokkal, mint mezítlábasokkal. Lám, a Vampetics mesteren, akinek a sors, hála istennek, egész életére dusan elég peccsenyét süttött az ő kitűnő konyháján, mondom a gazdag Vampetics mesteren még a szigorú Kasics Péter szive is megesisik, mikor arról van, hogy a sok ezer forint jövedelméből

leüsenek egy pár ezer forintot, ami egy lehetetlen szerződés csapján csurog a zsebébe. Ebben már irigységet gyanít ő is, a a jószívű Gundel János is és kórusban hangzik föl a könyörület szava: lazafeadinen, ami magyarul annyit jelent: ne bántsuk a seftjét, mikor olyan jól megy szegénynek! Ez egy igen tiszteltreméltó és nemes fölfogás, de jó volna, ha ez a tiszteltreméltó és nemes fölfogás leereszkednék azokhoz is, akik didegve és rongyosan kopogtatnak a méltányosság és könyörület ajtaján.

Művészet.

A zsüri.

Nagyot, keserveset káromkodik a művésznépség, mikor azokra a különben tiszteltreméltó háziurakra, polgármesterekre, tanácsosokra, matuskákra és halmosokra gondol, akik egyenként igen rokonszenves hazafiak, együttesen azonban zsürinek neveztetnek és szobrokat tenyésztenek. Kiváló érzékük van arra, hogy egy terjedelmes pályázatból kikerítsék a legrosszabbat s ez irányu működésük annyira konzekvens, hogy szobrászaink már eleve azzal az igyekezettel mennek neki egy pályázatnak, hogy lehetőleg a legrosszabbat csinálják meg, a zsüri urainak szívbéli nagy gyönyörűségére. Azok között a csapások között, amelyekre szívesen hivatkozunk, ha kulturánknak némely hiányosságát mentegtetjük, a tatárjárás, a török hódoltság és a Xamtonarkia mellett első helyen áll a zsüri és annál tragikusabb az ügy, mert ez a testület envéreinkből rekrutálódik össze. Ámbár újabb időben idegen elemekkel is kiegészítik, így például a most aktuális szabadság- és Kossuth-szobrok zsürijébe meghívták Bartholoméé és Lefèvre urakat, akik igen kitűnő művészek, de nagyon kevésbé valószínű, hogy valamit is érezzenek azokból az érzésekből, amelyeket ennek a két szobornak vonalaival kellene leírni.

Mindezek régi dolgok s tulajdonképpen nincs annak értelme, hogy az ember kapálódzék a polgármesterek, a tanácsosok, a pedagógusok és a középítési igazgatók ellen. A publikum összeadja a pénzét, hogy ebből csináljanak egy szobrot, a zsüri megalakul valami titkos törvény alapján, amely biztosítja a hozzá nem értők többségét s ez a zsüri szobrot emel a publikum pénzéből a maga sajátos gusztusa szerint. Ez így van, és ugylátszik, így is kell lenni. Most azonban a polgármesterség, a háziurság, a szemétfuvarozás és a szalámigyártáson kívül egy egészen újfajta intellektuális értéket találtak, amely a magyar urakat arra kvalifikálja, hogy döntő szavuk legyen a legkifejezettebben művészi kérdésekben, két új érték merült fel, két új kvalitás és most már történelmi alakok és események emlékére nem lehet szobrot csinálni anélkül, hogy ez a szobor meg ne nyerje a *Történetész* és a *Fiu* jóváhagyását. Nemrégiben arról került szó, hogy a kassai gyönyörű góth templomban siremléket állítanak Rákóczi-nak. Egyszerű észszel úgy képzei azt az ember, hogy jön egy pár művész, akik mindazt érzik, amit a magyarság érez, mikor Rákóczi nevét hallja és csinálnak egy dolgot, amelyben a Rákóczi-induló rithmusa vagy a gyönyörű kurucz-elégiák melancholiája kap valami pozitív formát, avagy csinál más valamit, amiben valahogy benne van az a mód, ahogy ők Rákóczit érzik. Aki a leginkább megérzi Rákóczit és akiben ez az érzés a legtöbb artisztikus eredményt produkálja, az a művész megkapja a megbízatást és egészen természetesen, hogy ebben a speciálisan művészi ítélkezésben művészek vagy a művészetekkel nagyon benső kontaktusban élő emberek vesznek részt. Mert elvégre az nyilvánvaló, hogy a műv-

szetek teljes megértése éppen olyan hosszú studium és tréning eredménye, mint a szalámik helyes gyártása és a fővárosi ügyek helyes eligazítása. Így képzei azt az ember egyszerű észszel. De föllép Thaly Kálmán, a történész, a Rákóczi tulajdonosa és kijelenti, hogy ő nem engedi a Rákóczi-emléken az átkos szeczeszió érvényesülését, mert ő X esztendeje foglalkozik a Rákóczi korával és tudja, hogy a nagyságos fejedelem korában a »nemes barokk stílus« dívott. Ebből világos, hogy a Rákóczi-emléket a nemes barokk stílusban kell építeni, másszóval architektónikus képes-könyvekből kell összenyírni és aki ezt nem hiszi el, az számár, sőt szeczeszionista. Ezt röviden történelmi érzéknek nevezi a maga részéről a kitűnő tudós, a Rákóczi tulajdonosa, és elfelejt visszanezni abba a nemes barokkba, amidőn barokkul gondolkoztak az emberek és sohasem jutott volna eszükbe, hogy ha például egy reneszánsz fejedelemnek állítanak emléket, azt reneszánsz stílusban kell tartani. Sőt egy határozottabb stílus korában Michelangelo olyan merész volt, hogy a Medici-sirokon még a saját koránál is előbbre gondolkodott és direkte belegondolkodott a barokba, mikor megcsinálta az első Medici kis siremlékét, eszeágába sem jutott, hogy ne a saját formanyelvén, hanem az első Medici korának formanyelvén beszéljen. Ez evidensül igaz a Történetész előtt is, de már azt nem tűri, hogy hát a mai ember a mai nyelven beszéljen akár három ezer év előtti dolgokról. Irodalmárnak nem írják elő, hogy az Árpádok korából meritvén tárgyat, a halotti beszéd nyelvén írjon, a művésznék ellenben ilyeneket írnak elő, amiből kitűnik, hogy az illető Történetésznek a kulturájából teljesen hiányzik a művészi kultúra. Ez nem baj, mert másrésről ő álmában is meg tudja mondani, hogy egy bizonyos meghatározott napon Rákóczinak hány pityke volt a mentéjén, de viszont baj az, hogy egyetlen ideája se lévén arról, hogy mit kell kivenni egy művésznék egy történelmi alakból, akiből ő a pitykéket veszi ki, mégis beleszól, sőt intézkedik a neki teljesen vad ügyekben. És a legnagyobb baj az, hogy az ő szava a döntő, mert ő X éve foglalkozik a Rákóczi korával és a pitykéket nem tudó művészek csak arra való, hogy megfogalmazzák azt, amit ő a nemes barokk stílusban elgondolt. Ha ő rajta állana, a parlamenti palotát is újra csináltatná, mert ez is átkosan modern neki (ő maga írta egy napilapban, ez tehát nem viccz), de azt már nem mondja meg, hogy hát milyen stílusban kellene az ilyen épületet építeni, amely nem a nemes barokk korából, sőt 1867-ből való ideát fejez ki. Visszatérve a Rákóczi-emlékre, az tehát barokk lesz, mert a művészetben legújabb döntő faktor, az abszolút történész, így akarja.

A Kossuth- és Szabadság-szobrok zsürijében pedig ott van a Fiu. Ott volt a Kossuth-mauzoleum zsürijében is és szerencsésen meg is találta azt a S:robl-Gerster-féle Sprudelkollonádót a futballozó oroszlánnal, amely azóta némi módosítással már épül is a Kerepesi-uti temetőben. Ily módon beigazolódott a Fiuról, hogy határozott talentuma van a zsürizéshez, s ime, a Kossuthi Ferencz név most is ott van a két névsorban a polgármesterek és tanácsosok között és valószínűleg most is döntő sulyu lesz a szava, mert ő fia Kossuth Lajosnak, tehát a priori ért a Kossuth-szoborhoz.

Édes dolgok ezek és azt hiszem, sokszor csuklanak az emlegetéstől a polgármesterek és a többiek. Már mostan csak az nem egészen világos előttem, hogy mit keres a zsüriben Lechner Ödön, Feszti Árpád, Zala György és Kann Gyula. Ugy rémlik, hogy ezek reprezentáció czélokra vannak berendelve, a polgármesterek, a történészek és a fiuk magánügyeibe belekaffogó sajtó elcsútitására. Más hasznukat igazán nem vehetik, mert ha ők lennének egyszerre döntő tényezők, még jó szobrokat kapnánk és ami még nagyobb baj, a zsüri megszűnnék zsüri lenni a mos-

tani értelemben. A zsüri pedig olyan intézmény, amit, mint magyar specialitást, meg kell becsülni, konzerválni kell és meg kell óvni a bomlasztó elemektől. Vagy nem?

Marco.

Nemzeti Szalon. A nagyon szép kollektív-kiállítások után most egy kis pauza, egy kis csendes vegetálás következett be a Nemzeti Szalon életében. A tavaszi kiállítással kombinált grafikai kiállítás van ott most lezajlófélben, s míg egyrészt a festők többé-kevésbé jelentéktelen dolgokkal rukkoltak ki a nagy tavaszi nemzetközi tárlatra való tekintettel, a grafikusok minden tekintettől függetlenül jelentéktelenkednek, mert egy pár távollevőt kivéve, ők is inkább piktorok és grafikus dolgaik csupán szénrel vagy rőtivel festett kicsi festmények. Talán *Vadász Miklós* áll legközelebb ahhoz, amit általában grafikus művészetnek mondanak s ha mindenáron eseményt keresünk a tárlaton, konstatáljuk még, hogy *Cserna Rezső*, ez a talentumos, de eddig kissé borzas ifju erősen szolidul és kezd rajzolni. Ismét nagyon szépen dolgozott a *Gulácsy* sajtóságos fantáziája s ennek merőben ellentéte, a *Horovitz* portrékollekció száraz, lélektelen objektivitása. Mindenek fölött pedig toronymagasra emelkedik ki egy pár gyengébb *Ferenczy*, egy pár tengerkép, amelyeknek a gyengesége elég volna erőnek igen sok másik számára.

ZENE.

Popper Dávidot ünnepeltük ezen a héten. Jubileuma volt. Elképzelem, mennyire nem kereste ő ezt az ünneplést s milyen finoman mosolygott, mikor a jubileum hire tudomására jutott. Végtelenül szeretetreméltó gráciájával fogadta a babért és a beszédeket. A diszhangversenyen felhőtlen, gondatlan jókedvvel csellózott, mintha kizárólag csak babér várna rá, bankett és beszéd nélkül.

Mi örültünk, hogy *Popper Dávidot* egyszer ünnepelehetünk, nem, mint rendszeren, művészetének ígéző pillanatnyi hatása alatt, de azt a sok impressziót összefoglalva, amit művészete lassan összehalmozott bennünk. Elgondolkoztunk *Popper* gondokajátékának sajtóságos varázslatán. Mi teszi játékát olyan utánozhatatlanná és egyénivé? Ugy hiszem, az a szerencsés összetalálkozás, hogy egy ragyogóan elmesélő ember hatalmába került egy igen szentimentális hangszer. Mert egymagában a cselló édes, buta és érzélgős, mint azok a szép fiúk, akik perczekre hódítanak s azonnal unalmasak is. *Popper Dávid* a csellózásban Heine-módszert követ: csöpp malicziát ejt bele a lírába. A hangszer egyenletes fényét csillámló, szivárványos sugártöréssel bontja meg. Ha melódiája még olyan meleg, édes, sutgó, egy kis kacérság mindig lappang mögötte, csakis annyi, hogy izgasson, sohasem olyan sok, hogy az érzést hazugnak mutassa.

A cselló tenorja a zenekarnak. *Popper* diadalok tekintetében tenorista-pályát futott meg, dédelgették, körülrajongták, irigyelték, tömjéneztek. S ő ezalatt nem esett hasis-mámorba, mint egy tenorista, hanem a mélyretekintő pszichológus gyönyörűségével szemlélte az embereket és a dolgokat. Folytonos siker tűzében edződött a művészete. Hatalmában nem bolygathatták, szuverénje lett egy hangszernek, melynek új birodalmakat hódított. Európának jutott a művész *Popper*, nekünk több jutott: a művészen kívül az ember. A jubileumon Európa csodálattal ünnepele *Poppert*, mi többel ünnepeltük: szeretettel. — *K. A.*

*

Nemo. Az Operának is megvan végre a maga hazafias darabja, melyben à quatre épíngles kiöltözött kuruczok jönnek a csatából, éltetik Magyarországot, melyben meg-

jelenik maga *Rákóczi* is, ő is énekel, ő is elmondja, milyen jó magyar, s melyben végül elmuzsikálják a *Rákóczi*-indulót, hogy a közönség emelkedett hangulatban távozzék a színházból. Van az Operának is végre darabja, mely úgy hangzik, mint egy tósztt s mely honfiumámorba ringatja a romlatlan, derék tömeget, mely épp oly naiv hittel tudja élvezni a *Nemo*-t, aminő naiv hittel komponálta meg *Zichy Géza* gróf. A nemes gróf őszinte, lelkes, igaz hitében nem kételkedünk egy pillanatig sem. Ő bizonyára rajongással csüngött témáján s lelkesedett *Rákóczi*ért úgy, ahogy belső titkos tanácsosnak *Rákóczi*ért lelkesednie szabad. A hiba bizonyára nem is benne van, hanem bennünk, akik egy kissé olcsónak, kopottnak, sablonosnak tartjuk ezt a tirádás hazafiságot.

Érdekesebb és művészetileg értékesebb a *Nemo* muzsikájának erős magyaros törekvése. Népies alapból indul ki, és bár ritmusaiban prononszáltabb talán a kelle-ténél, talentumos, friss, élvezetes zene. A gróf, aki nagyon jó muzsikos és finom érzékű ember, bizonyára meghal-lotta az előadáson, miben tulzott és miben vétett. Látni fogja, hogy a szövegben is, a zenében is kevesebb hazafi-sággal többre ment volna, hogy nem kell az Opera szin-padán az embereket úgy beszéltetnie, mint alkalmi revue-k-ben szokás. Az Opera zenekarához sem illenek a cigányos allűrök. A *Nemo* tapasztalatai érleljék meg *Zichy Géza* grófban a legközelebbi magyar operája stílusát. Ez volna a *Nemo*-nak, mely különben igen szép sikert aratott, leg-szebb sikere. — *n.*

IRODALOM.

A *Gallio* című elbeszélés, melynek közlését e számunkban kezdjük meg, gyöngye *Anatole France* legújabb novellás köteté-nek. (*Sur la pierre blanche.*) Méltán sorakozik a francia Mes-ternek többi elmélkedő novellájához, melyekben, csodálatos vissza-látással, a bontakozó kereszténység idejét ábrázolja. Nem szó benne nagy mesét száz aranyfonállal, hanem élettől ragyogó emberek beállításával bizonyítja azt a tézist, hogy soha a kortárs saját korának mozgalmait tisztán megítélni nem tudja. *Gallio*, aki barátjaival egyetemben az új Istent keresi, mert érzi, hogy a régieknek alkonyodik, nem veszi észre, hogy az új Isten, ama *Chrestos*, kinek *Paulus* nevű követőjét, a szennyes, festékes kezű zsidót, ő meghallgatásra sem tartja érdemesnek. Annál aktuáli sabb e tézis, mert napjainkban is új világ van keletkezőben, és kortársaink kevésbé képzett és kevésbé humánus *Gallioi* még mindig makacsul befogják fülüket, holott a *Paulusok* ma már megmossák kezüket, mielőtt a fórumra mennének, hogy segít-senek a régi világot rozsdás négy sarkából kikökkenteni.

Az eltört korszak. A németek klasszikus vigjátéka ez, a különös *Kleist* Henriktől való, aki olyan jelenség a német iro-dalomban, mintha valamelyik porosz homokhegy hirtelen tűz-okádóvá vadulna. Az erő játékosága ez a furcsa szindarab, tele a német ember tenyeres-talpasságával s polgári kicsinyes-ségével, de egyben egy erős marok kezenyomával, szinte maga is korszak, ami majd hogy össze nem török a heves *junker*-fajta-kezelésében, s szinte mulatságosan porosz ahhoz képest, hogy egy francia metszetről jutott eszébe megírnia szerencsétlen költőjének. Ezt a mindenképen érdekes kis remeket most fordí-totta magyar nyelvre *Sebeslyén József*, ami nem kis dolog a *Kleist* nyelvbéli eredetiségével szemben, s ahhoz képest, hogy a fordítás hű, magyaros, könnyen folyó, s az eredeti megoko-latlanul túlradó jókedvét maga is mindenütt felbugyogtató. Az ember nem hinné, mennyi vesződés fér el öt nyomtatott iven, amekkora a könyvecske terjedelme. Ára egy korona.

Harisnyák, lábtyúk, matróz ingek, keztyúk, elismert legjobb minőségben **HEYEK ADOLF**-nál Budapest, IV., Szervita-tér 8.

KÖZGAZDASÁG.

A Trieszti Általános Biztosító Társaság (Assicurazioni Generali) f. év március 18-án tartott 73-ik közgyűlésén terjesztettek be az 1904. évi mérlegek. Az előttünk fekvő jelentésből látjuk, hogy az 1904. december 31-én érvényben volt életbiztosítási tőkeösszegek 710,811,866 korona és 28 fillért tettek ki és az év folyamán bevett díjak 32,134,119 korona és 97 fillére rugtak. Az életbiztosítási osztály díjtartaléka 16,145,171 korona 85 fillérrel 109,337,407 korona 01 fillerre emelkedett. A tűzbiztosítási ágban, beleértve a betöréssel szembeni és tükrövegbiztosítást a díjbevétel 13,630,502,710 korona biztosítási összeg után 22,391,739 korona 95 fillér volt, miből 8,722,170 korona 40 fillér viszontbiztosításra fordítottatott úgy, hogy a tiszta díjbevétel 13,669,569 korona 55 fillerre rugott, mely összegből 9,447,372 korona 69 fillér mint díjtartalék minden tehertől menten jövő évre vitetett át. A jövő években esedékessé váló díjkötelezvények összege 90,301,649 korona 69 fillér. A szállítmánybiztosítási ágban a díjbevétel kitétt 3,646,057 korona 20 fillért, mely a viszontbiztosítások levonása után 1,547,460 korona 56 fillerre rugott. Károkért a társaság 1904-ben 29,008,350 korona 42 fillért folyósított. Ehhez hozzáadva az előbbi években teljesített kárfizetéseket, a társaság alapítása óta károk fejében 797,690,516 korona és 38 fillérnyi igen tekintélyes összeget fizetett ki. A nyereség tartalékok közül, melyek összesen 25,851,064 korona 11 fillérre rúgnak, különösen kiemelendők: az alapszabály szerinti nyereségtartalék, mely 5,250,000 koronát tesz ki, az értékpapírok árfolyamigadozására alakított tartalék, mely a 3,729,624 korona 17 fillér külön tartalékkal együtt 18,699,889 korona 05 fillerre emelkedett, tovább felemlítendő a 160,000 koronára rugó kétes követelések tartaléka és az 590,587 korona 53 fillérnyi ingatlan tartalék. Ezeket kivül fennáll még egy 1,150,587 korona 53 fillért kitevő tartalék, melynek az a rendeltetése, hogy az életbiztosítási osztályban a kamatláb esetleges csökkenését kiegyenlítse. A társaság összes tartalékjai és alapjai, melyek elsőrangú értékekben vannak elhelyezve, az ideai átutalások folytán 227,329,923 korona : 5 fillérről 247,497,914 korona 42 fillerre emelkedtek, melyek következőképpen vannak elhelyezve: 1. Ingatlanok és jelzálogkövetelések 38,468,591 korona 65 fillér; 2. életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök 20,002,699 korona 07 fillér; 3. letéteményezett értékpapírokra adott kölcsönök 750,570 korona 92 fillér; 4. értékpapírok 172,857,054 korona 11 fillér; 5. tárczaváltók 946,236 korona 23 fillér; 6. a részvényesek biztosított adósszelei 7,350,000 korona; 7. Bankonál levő rendelkezésre álló követelések, készpénz és az intézet követelése, a hitelezők követeléseinek levonásával 7,122,762 korona 44 fillér, összesen 247,497,914 korona 42 fillér. Ezen értékekből 515 millió korona magyar értékekre esik.

A Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság e hó 25-én tartotta tizennegyedik évi rendes közgyűlését *Bujanovics* Sándor udvari tanácsos elnöklése alatt. Az előterjesztett igazgatósági jelentés utal a néhány év előtt felkarolt banküzlet fokozatos fejlődésére és kedvező alakulására, ami lehetővé tette az elmúlt évben közel 30 millió koronányi leszámítolási forgalom elérését és a különféle bankműveletekkel a társaság pénzeszközeinek kedvező kamatoztatását és pénzügyi mobilitását is elősegítette. A közgyűlés az igazgatóság jelentését elfogadva, határozatilag kimondta, hogy a múlt évi áthozattal együtt 670,466,80 korona összegű tiszta nyereségből az alapszabályszerű levonások után osztalékalul részvényenként 35 korona fizetessék folyó hó 27-től kezdve, a tartalékalap 150,000 korona dotációval 1,000,000 koronára felemeltessék és a megmaradó 36,581,21 korona az új üzletév számlájára vitessék át. A közgyűlés ezután elhatározta, hogy a társaság alaptőkéjének a felemelését az eddigi 5 millió koronáról 7500 darab új részvény kibocsátása útján 8 millió koronára olyképen, hogy az új részvények 500 korona áron és a hivatalos lapban közzéteendő hirdetményben részletesen felsorolt egyéb feltételek mellett e hó 27-től kezdve április 30-ig az eddigi részvénytulajdonosoknak elővételi joggal adassanak ki s az így befolyó 750,000 korona többletösszeg a tartalékalap gyarapítására fordítottassék. Végül a közgyűlés a kereskedelmiügyi miniszterium részéről alapszabályszerű jog alapján jelölt *Csöke* Ferencz miniszteri tanácsost az igazgatóság tagjává megválasztotta. A közgyűlés után megtartott igazgatósági ülés *Szalai* Béla aligazgatót a társaság igazgatójává nevezte ki. Az új igazgató közgazdasági szakirodalmunk kiváló erőssége s e téren, valamint a társaság fejlődése körül nagy érdemeket szerzett kiváló képességei jelentős sikereket szereztek a társaságnak és sokoldalú tehetsége, széles iránny ismeretei révén új állásában bizonyára nagy hasznára lesz Magyarországnak és kereskedelmének. Megerdemelt előléptetése széles körökben kelt rokonszenvet visszhangot. *Bartos* Fülöp főkönyvelőt cégvezetői joggal ruházta fel a társaság.

Az »Első Biztosító Intézet Katonai Szolgálat Esetére József főherceg védnöksége alatt« folyó hó 25-én tartotta Münnich Aurél dr. elnöklete alatt XII-ik évi rendes közgyűlését. Ezen népszerű, céltudatosan vezetett intézet vagyona és üzletforgalma ezuttal is újabb igen tetemes gyarapodást mutat. A biztosítási állomány 52,300,977 koronára emelkedett, ami kerek számban 5,000,000 K., tehát az 1903-iki növekedés több mint kétszeresének megfelelő tiszta

szaporodást jelent. A díj- és illetékbevétel 2,282,085 korona 85 fillérré, a kamatbevétel 577,771 korona 80 fillerre rugott, a díjtartalék és egyéb alapok 1,724,065 korona 53 fillérrel, tehát 13,735,365 korona 19 fillerre szaporodtak fel. A kiadások, mint rendszeren, ezuttal is normális határok között maradtak, ami, tekintve az üzlet tekintélyes fejlődését s az élénk versenyt, eléggé illusztrálja az igazgatóság óvatos és takarékos eljárását. A tiszta nyereség, dacára a bőséges leírásoknak, 83,601 korona 44 fillerre rug. Az intézet tavaly a rendes életbiztosítást is felvette ügykörébe s ennek alapján máris jelentékeny eredményeket ért el. A közgyűlés a jelentést élénk meglepedéssel vette tudomásul s ennek kapcsán az igazgatóságnak köszönetet s bizalmat szavazott.

A Magyar-Francia Biztosító Részvénytársaság március 30-án tartotta közgyűlését *Ormódy* Vilmos elnöklésével, melyen tizenöt részvényes jelent meg. Az 1904. üzletévrre vonatkozó igazgatósági jelentés, zárószámadást és mérleget a közgyűlés elfogadta. Az igazgatósági jelentés szerint a tűzbiztosítási üzlet az elmúlt évben kedvezőtlenül folyt le. A jégüzlet ugy hazánkban, mint Ausztriában kedvező volt. A zárószámadásban kimutatott 165,547 korona 57 fillérnyi nyereségre vonatkozólag javasolja az igazgatóság, hogy abból a részvénytőkének megfelelő 5 százalék osztalék fejében 125,000 K. fizetessék ki, 7865 korona 71 fillér az igazgatóságnak és tisztviselőknél járó jutaléka, 20,000 korona a tartaléktőkének 220,000 koronára való felemelésére, 10,000 korona a tisztviselők részére létesítendő nyugdíjalapra fordítottassék és a fenmaradó 2681 korona 86 fillérnyi összeg az 1905. évi számlára vezetessék elő. E javaslatokat a közgyűlés elfogadta s elhatározta, hogy a részvényznkint járó 10 korona osztalék holnapról kezdve ki fizetessék. A választások alkalmával az igazgatóság elnökévé: *Ormódy* Vilmos, igazgatósági tagokká: *Hevesy-Bisicz* Lajos, *Fuchs* Lajos, *Jeney* Lajos, *Szende* Károly, *Thieme* Károly, a felügyelő-bizottság elnökévé: *Beniczky* Ferencz, felügyelő-bizottsági tagokká: dr. *Dalnoky* Béla, *Könyi* Manó, *Lónyay* Géza, dr. *Ullmann* Pál újból megválasztattak.

A Magyar Általános Kőszénbánya-Részvénytársulat igazgatósága e hó 22-ikén tartott ülésében megállapította az 1904-iki üzletév mérlegét és elhatározta, hogy az április hó 15-ikén megtartandó közgyűlésnek javasolni fogja, hogy a 3,131,556:38 korona bruttónyereségből (24,317:56 K.-val több a múlt évinél) 993,812:10 korona értékesítéseként leírásokra és tartalékokra, 120,000 korona általános tartaléka, 50,000 korona, az elsőbbségi kölcsön tartalékára 30,000 korona külön adományul a tisztviselők nyugdíjalapja és 15,000 K. a bányatárspénztár részére, 58,484:20 K. az igazgatóság és a tisztviselők alapszabályszerű jutalékára és 720,000 korona az részvénytőke 6%-os osztalékára (tavaly 5 1/2%) fordítottassék, míg a fenmaradó 144,260:03 korona az ugy is jelentékeny összegű (897,677:86 K.) nyereségáthozat változatlan elővezetése mellett, mint rendkívüli dotáció az értékesítésekénti alapra utaltassék.

A Budapesti villamos városi vasút részvénytársaság igazgatósága március 23-iki ülésében a tizennegyedik rendes közgyűlés megtartását április 12-ére határozta el. A bemutatott 1904. évi mérleg a következő adatokat tartalmazza: Vagyon: A vasuthálózat, középonti telep, kocsiállomány stb. értéke 15,329,156 korona 38 fillér. Szerződészerű óvadék a székesfővárosnál 100,000 korona. Főülvizsgáló udvar építkezések és beruházások 3,210,409 korona 96 fillér. A rendkívüli tartalékalap ingatlanai 282,450 korona 44 fillér. A tartalékalapok értékpapírai 3,776,813 korona 40 fillér. Tartozók 677,321 korona 52 fillér. Pénztár-számla 770 korona 89 fillér. Anyagkészlet, szén, olaj, posztó stb. 226,700 korona 01 fillér. Végösszeg: 23,603,622 korona 60 fillér. — Teher: 65,817 darab részvény 13,163,400 korona, 4183 darab kisorsolt részvény 836,600 korona. Ki nem sorsolt elsőbbségi kötvények 1,856,600 korona. Kisorsolt elsőbbségi kötvények 143,400 K. Rendkívüli tartalékalap 4,602,242 korona 22 fillér. Forgalmi tartalékalap 254,460 korona 28 fillér. A pálya és felszerelés értékesítésére 1904-ben 710,996 korona 94 fillér. A pálya és felszerelések értékesítésére 1904-re 120,000 korona. Az előző évek sorsolásából hátralékos részvények 21,000 korona. Részvénytörlesztési részlet 1904-re 137,400 korona. Az előző évek sorsolásából hátralékos kötvény 200 korona. Kötvénytörlesztési részlet 1904-re 24,000 korona. Építési és beruházási tartalékalap 24,209 korona 99 fillér. Föl nem vett osztalékok 1754 K. Nyugdíj-tartalékalap 290,540 korona 64 fillér. Óvadékok 96,236 korona 64 fillér. Tiszta nyereség az 1904. évben 1,038,780 korona 13 fillér. Végösszeg: 23,603,622 korona 60 fillér. — A veszteség- és nyereségszámlán fölűntétt összegek a következők: Veszteség: Forgalmi kiadások 1,931,458 korona 35 fillér. Különös kiadások 474,410 K. 09 fill. Elsőbbségi kötvény-kamat 74,724 K. A pálya és felszerelések értékesítésére 120,000 K. A székesfőváros 2 százalékos részesedése 73,579 K, 51 fill. Részvénytörlesztésre 137,400 K. Az elsőbbségi kötvények törlesztésére 24,000 K. Nyereség 1,038,780 K. 13 fill. Végösszeg: 3,874,352 korona 08 fillér. — Nyereség: Áthozat az 1903. évről 45,103 korona 42 fillér. Forgalmi bevételek 3,678,975 korona 33 fillér. Különféle bevételek 150,273 korona 33 fillér. Végösszeg: 3,874,352 korona 08 fillér. — Ezeknek az adatoknak az alapján az igazgatóság a közgyűlésnek indítványozni fogja, hogy az 1904. évi osztalékot 14 koronában állapítsa meg.

A Foncière Pesti Biztosító-Intézet igazgatósága márczius 24-dikén tartott ülésében elhatározta, hogy a kögyülésnek a 100 ft. névértékű intézeti részvény 1904. évre vonatkozó osztalékszelvényének részvényenként tizenkét koronával való beváltását fogja indítványozni. A tartalékalap és díjtartalékok 1,346.179 koronával szaporodtak.

Az Anker élet- és járadék-biztosító-társaság. A XLVI. rendes közgyűlés 1905. április 18-án délelőtt 11 órakor fog a társaság tanács-termében, Bécs, I., Hoher-Markt 11. sz. a. (Anker-udvar) megtartatni. Azon részvényes urak, kik a közgyűlésen résztvenni óhajtanak, felkérnek, hogy részvényeiket a szelvényekkel együtt a társaság pénztáránál Bécsben, vagy Budapesten (VI., Deák-tér, Anker-udvar) legkésőbb 1905. április 10-ig elismervény ellen letéteményezni szíveskedjenek.

Az Adria mérlege. Az Adria magyar királyi Tengerhajós Részvénytársaság a napokban tartott igazgatósági ülésében állapította meg az 1904. üzlet év mérlegét, mely az előző évi nyereségáthozattal együtt 508.858 korona 53 fillér tisztá nyereséggel záródik, amely nyereség 1,157.469 korona 96 fillérről kevesebb, mint az előző üzlet-évé. A jövedelem e csökkenését a lefolyt üzlet év rendkívül kedvezőtlen viszonyai idézték elő. A magyarországi rossz termés, a brazilai forgalom elmaradása, a hajózási viteldíjak általános pangása, a kedvezőtlen időjárás és az olaszországi sztrájkok által okozott forgalmi zavarok és a kivándorlási forgalomból kifolyólag az Adria ellen indított tarifaháboru nyomásztól hatottak a társulat üzletének jövedelmezőségére, de bár az idej mérlegre káros eredménnyel jártak is, a társulat konszolidált alapjaira befolyást nem gyakoroltak és remélhető, hogy a tarifaháboru után megkötött béke s a hajósüzletben várható kedvezőbb alakulás a vállalat jövedelmezőségét ismét fokozni fogja. A javulás jelei a folyó évi forgalomban máris mutatkoznak. Az igazgatóság a közgyűlésnek 5 százalék, vagyis részvényenként 10 korona osztalék fizetését fogja javasolni.

HETI POSTA.

S. Mihály. A »forma és tartalom kissé szokatlan szabadsága« — jól tudhatná — nem akadályozta annak, hogy a művészileg szép írásmű nálunk megjelenjen. A vers határozottan talantumos munka. De a forma rakoncátlansága még nem szabadság, az pedig, hogy egy okos, becsület és szép gondolatot úgy kerékbe tör, hogy csak négyszeri olvasás után tudja meg az ember, miről van szó — a tartalomnak nem szabadsága, hanem bebörtönzése.

Czilinderes ur. Miért kell a Tisza jó viccéből egy másik — rosszat csinálni?

Budapest. Z. Tessék megvárni, míg A Hét felelős szerkesztője visszaérkezik Budapestre. Körülbelül egy hónapja, hogy elutazott.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Az Anasztigmát, mint köztudomású, minőség dolgában a legkülönb fényképészeti objektív, de magas ára eddig nagyban akadályozta az általánosan való használhatóságát. A Stöckig & Co. cég a maga szelvében ismert »Union«-kamaráit egy idő óta kizárólagosan anasztigmatokkal látja el s mert e készülékek mostantól fogva kedvezőbb fizetési feltételek mellett kaphatók, a csekélyebb értékű objektívek jó része valószínűleg kiszorul majd a használatból. Különbben utalunk itt a mai számunkhoz csatolt mellékletre.

Női festő-iskola, Városligeti fasor 22. Tanár *Karlovsky Bertalan*. Beiratkozhatni bármikor.

»Bob hashajtó« a legkellemebb. (10 fillér.)

Miként lehet szép idomokhoz jutni?

A szép mell egyike a női szépség legelőkelőbb jelképeinek s azzal a természet nem igen pazarodik. — A hölgyek örömmel fognak tudomást venni arról, hogy létezik egy teljesen ártalmatlan szer, mely a természetet gyöngéd módon kényszeríti, hogy ebben a tekintetben ne fukarkodjék. Ezen, a párisi előkelő hölgyvilágban előnyösen ismert szer a **Ratie-féle PILULES ORIENTALES** alkalmazása, mely a legelőkelőbb párisi orvosoktól ajánlva s tényleg bírják azon tulajdonságot, hogy a mell fejlesztik, ruganyosságát elősegítik, a szöveteket erősítik, a vállcsontok kiszögélését eltüntetik az által, hogy a mell idomainak általában teltséget kölcsönöznek. Hatása abban áll, hogy az ételek hizó alkatrezeit elősegítik s azok a mell környékén ülepednek le. Az egyszer elért eredmény minden külön kezelés nélkül megmarad.

A Batie-féle PILULES ORIENTALES eltelő hatása folytán szép, üde arczbört és fiatal

kinézést kölcsönöznek és az egész testet fiatalítják. — Minden természethez alkalmazkodnak, a fiatal, fejlődő leány egyúgy használhatják, mint a kifejlett asszony és semmi körülmény között nem ártalmas.

Törvényileg védett védjegy. A körülbelül 2 hónapig tartó gyögmódhoz könnyen lehet alkalmazkodni a nélkül, hogy a megszokott életmódot a legcsekélyebben meg kellene változtatni. Ára egy doboznak, használati utasítással, 6 kor. 45 fill. (Szétküldés bérmentve, titoktartás mellett.) Utánvétellel 6 kor. 75 fillér.

Ne fogadjunk el oly dobozt, a melyen nincsen az UNIO-védjegy s a mely a czimkén következő feliratot nem tartalmaz: **J. Partié Pharmacien, 5., Passage Verdeau, Paris.** Főraktár Magyarország és Ausztria részére: **TÖRÖK J. gyógyszer., Budapest, Király-utca 12.**

Lázban

vannak a vidéki hölgyek, mióta megtudták azt a titkot, hogy a fővárosi urinók csakis a híres és száraz, nappal is használható:

Diana-crém

Diana-szappan Diana-hölgypor

szépségcsereket használják és így nem csoda, ha arcuk és kezük oly finom, puha, gyöngéd, sima és teljesen tiszta, aminőt a vidéki hölgyeknél nagyon ritkán lehet tapasztalni.

A nagy láz oka onnan is eredi, hogy megtudták, miszerint a Diana-szépségcserek nemcsak első- **bőrápoló** is van. Nagyon természetes hogy ezeket megtudva az egész országban éppen úgy, mint a fővárosban, tömegesen tódnak a gyógyszerárakba, drogeriákba és vásárolják a Diana-crémet, Diana-szappant, Diana-pudert, melyhez **szarvasbőr is van csomagolva.**

Ára **75—75—75 krajczár.** Postán utánvétellel titokban szállítja a főraktár.

ERÉNYI BÉLA Diana-gyógyszertára
BUDAPEST, VII. KERÜLET, KÁROLY-KÖRUT 5. SZÁM.

Szépségügyi lempar
Wein Károly és Tsai
vásznon- és asztalnemű-gyárosok
Főraktár IV. **Koronaherczeg-utca 8.**
Harris-bazár épület.)
A fővárosi és környékbeli szövetművekbe vágó gyár-művekkel együttműködve a legújabb és legkényelmesebb szövetműveket szállítjuk el.

Érdemes látogatni!
Minden darab gyarmatból származó árut ezen védjeggyel látnak el.

VALÓBÍ SZÉPESÉGI VÉD-JEGY
ECHT ZIPSER

Bekötési táblák

A HÉT KIADÓHIVATALÁBAN

2 kor. 60 fill., VIII.,
RÖKK SZILÁRD-U.
18. sz. KAPHATÓK.

A SZENT-LUKÁCSFÜRDŐI

KRISTÁLY FORRÁS ÁSVÁNYVIZNEK

a ST.-LOUISI világiállításán a legmagasabb kitüntetés a **GRAND PRIX** lett megítélve

A magy. kir. Miniszterelnök 1903 május 14-iki 2031. számú határozata folytán a magyar állami czimer használatára jogosít.

